

INFORMOVANÝ SOUHLAS S VYUŽITÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

zaznamenaného pro účely výzkumného projektu bakalářské práce

POSTUPY ROZVÍJENÍ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI U PŘEDŠKOLNÍCH DĚTÍ

Výzkum probíhá pro účely zpracování bakalářské práce vedené na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Bakalářská práce je psána na oboru český jazyk a literatura Markétou Lisou.

Cílem výzkumu je analyzovat metody rozvíjení čtenářské gramotnosti dětí předškolního věku v českých mateřských školách a materiály, které jsou pedagogy v mateřských školách využívány.

Pro účely analýzy nejsou důležité osobní údaje informátorek (jako je například jméno, bydliště či organizace, ve které jsou zaměstnány). Rozhovor, který s Vámi bude zaznamenán, bude ihned po jeho pořízení anonymizován. Všechny veřejně přístupné výstupy z výzkumu a jeho analýzy budou citovány anonymně a bude s nimi nakládáno bez vazby na Vaši osobu či organizaci, ve které pracujete.

Souhlasím s poskytnutím rozhovoru Markétě Lisé pro účely výše popsaného výzkumného projektu.

V .....

Dne .....

Podpis:

Podpis výzkumníka:

Markéta Lisá

722 746 517

Příloha č. 2. Okruhy otázek pro rozhovor.

Okruh č. I. – Knihy

1. Kdy a jak často dětem čtete?
2. Podle jakého kritéria tyto knihy vybíráte?
3. Pracujete dál s přečteným textem? Jak?
4. Setkávají se děti s knihou i jinak než během předčítání? Mají děti volný přístup ke knihám?
5. Nosí si děti do školky vlastní knihy?
6. Znájí děti klasické české pohádky?
7. Myslíte si, že se děti s knihou setkávají i doma?

Okruh č. II. – Další metody rozvíjení čtenářské pregramotnosti

Popište prosím další metody, kterými rozvíjíte čtenářskou pregramotnost dětí.

Okruh č. III. – Divadlo

1. Jezdíte s dětmi do divadla, či jezdí divadelní soubory k vám? Jak často?
2. Pracujete s příběhem zhlédnutým v divadle dál? Jak?

Okruh č. IV. – Knihovna

1. Chodíte s dětmi do knihovny, či chodí knihovnice k vám do školky? Jak často?
2. Jak toto setkání probíhá?

Okruh č. V. – Zábavní elektronika v MŠ

Pracujete v MŠ se zábavní elektronikou? Jak často?

Okruh č. VI. – Spolupráce s rodiči

1. Jak byste celkově zhodnotila spolupráci školky s rodiči? Můžete svůj názor odůvodnit?
2. Podnikáte nějaké akce s rodiči na rozvoj čtenářské pregramotnosti dětí?

Okruh č. VII. – Děti dříve a dnes

S čím mají děti v dnešní době z hlediska rozvíjení čtenářské pregramotnosti problémy? Proč?

Okruh č. VIII. – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Jste spokojena s RVP PV tak, jak je nastavený teď, nebo byste na něm něco změnila?

Příloha č. 3. Přepisy rozhovorů.¹

Rozhovor s respondentkou A

Pracujete během dne s knížkou?

Ano, to děláme. Čteme před spaním každý den a zařazujeme to také dopoledne. Když je třeba divadlo, teď bylo o Smolíčkovi, tak to vždycky zařazujeme po svačině. Čteme tu pohádku, vyprávíme si, děláme charakteristiku osob, kdo byl hodný, kdo byl zlý. Snažíme se, aby vždycky jako první slyšely tu pohádku ústní formou a pak se až kouknou na divadlo.

A to jezdíte někam do divadla?

Oni jezdí sem k nám, občas jdeme také do kina – to nám hrají děti ze základní umělecké školy.

A po skončení představení se snažíte od dětí získat zpětnou vazbu?

Ano, vždycky. Ptáme se, co se jim líbilo, co se jim nelíbilo. Zase si vyprávíme a charakterizujeme.

Máte vypracované nějaké projekty pro rozvoj předčtenářské gramotnosti? Nebo třeba nějaké plány, podle kterých vybíráte aktivity a knihy?

My jsme si rozpracovaly knihu Diagnostika předškoláka. Pro každou oblast máme speciální list, kde u každého dítěte máme zápis, jestli to zvládá, nebo ne. Ale vyloženě projekt jako takový nemáme. Vždy si vybereme téma, ve kterém se prolíná spousta činností. Takže loni jsme měli celoroční plán Profese, teď máme Počasí. Hodně se o tom bavíme ráno

---

¹ Rozhovory byly přepsány ve spisovné podobě.

v komunitním kruhu. Třeba mě teď napadají časové vztahy, tak s tím mají problémy, tak se to snažíme pořád opakovat. Hlavně poledne je pro ně nejtěžší.

A knížky teda vybíráte podle jakého systému?

Ty vybíráme taky podle toho našeho plánu. Teď zrovna máme téma Rozmarné počasí, takže jsme začali Rákosníčkem. Potom jsme měli akci s mravenci, takže jsme najeli na Ferdu Mravence. Vždycky se to týká nějakého tématu. Teď se nám blíží výlet do zoo, takže se to budeme snažit zaměřovat na ty zvířata ze zoo. Minulý týden jsme měli na tři týdny projekt o domácích zvířatech, takže jsme pořád četli o statku. Takže vždycky podle toho, co se zrovna aktuálně děje a pak se do toho vkládá čtení podle divadel, protože to jsou nečekané věci. Děti mají možnost si tu knížku i půjčit, prohlídnout si obrázky. Po odpočinku mají možnost si listovat u stolečku, vždycky jim to tam připravíme. Zřídili jsme si také knihovničku a sedací vak. Myslely jsme si, že si tam děti sednou, podívají se do knížek. Hlavně teda po ránu, když ještě odpočívají. Mají možnost si knihou listovat, dívat se na obrázky, zeptat se, ale je vidět, že na to nejsou moc zvyklé z domova. U stolečku si totiž knížky vybírají minimálně, spíš si radši hrají. Takže to využíváme hlavně na lehátkách. Ty větší děti totiž většinou neusnou, tak jim pak vyndáme knížky a oni si listují.

A do té knihovničky si můžou dojít i sami během dne a knížku si půjčit?

Ano, spodní regál je jejich. Ty vrchní jsou naše. Naše děti to teda ví, ale občas k nám přijdou ty menší, které tomu moc nerozumí. Pořád se to říká dokolečka a pořád nacházíme ty knížky pomíchané. Ty nahoře jsou knížky kvalitnější, dražší. Ty dáváme prohlídnout dětem také, ale právě jen těm nejstarším a na lehátko. Na tom lehátku to listování knížkami děláme často, že jim přineseme hromadu knížek a oni si vyberou. Potom jim připravujeme hry u stolečku a u jednoho je vždycky prohlížení knih. Takže to si knihu vyberou, ale ráno, kdyby si měly vybrat mezi hraním a prohlížením knížky, tak si radši hrají. Na to navyklé zatím nejsou, i když se hodně snažíme. Tohle je pro ně jenom ta lepší varianta – místo ležení můžou něco dělat.

Ještě bych se zeptala – děláte nějaké společné akce s rodiči na podporu čtenářské gramotnosti, že by třeba rodiče přišli a dětem četli?

Akce máme, ale ne ke čtení. Máme tu akce na vyrábění, účastní se různých sportovních aktivit. Byli jsme jako školka vybráni pro vítání občánků, takže sem jedna maminka s miminkem přišla a udělala s dětmi besedu, ale jinak se rodiče takhle neúčastní. Loni jsme měli jako téma Povolání, oslovovali jsme rodiče, jestli by nemohli přijít a říct dětem o svém povolání pár slov. Strašně málo rodičů se chce zapojit a je to pak smutné. Přitom, kdy přišly, tak děti byly pyšné na svoje rodiče. Třeba: Jo, to je moje mamka a ona tu vypráví, že je u policie, to je super. Ne každému rodiči to ale vyhovuje, ne každý si je asi jistý mluvit před skupinou dětí, nebo já nevím. A přitom to mělo být na 5 až 10 minut. Pak jsme tam ale měli skvělou maminku, která nás do své práce pozvala. Uklízí na intru, tak nás tam pozvala a ještě tam dělala s dětmi hlouposti, nafukovali si rukavice. Takže akce s rodiči, co se týče tohohle, ne, ale chodíme jednou ročně do knihovny. Paní knihovnice si nás tam pozve, provede nás tam, čte pohádku, dává nám pohádkový kvíz. Děti si to tam můžou prohlédnout, okouknout si ti, aby, až půjdou do školy, aby se tam třeba zaregistrovaly. Tam chodíme pravidelně na půl dne v březnu, to je Měsíc knihy. Je to pro děti změna – je to v jiné budově, s jinou paní, jinak čte. Pak to, že si to tam můžou prohlédnout, je docela dobré. A tím, že některé děti mají odklad, nebo jsou tu už jako střední děti, tak jsou tu kolikrát tři roky, takže si jí projdou i třikrát některé děti. Ale jinak, co se týká té předčtenářské gramotnosti, tak se hodně potýkáme se špatnou řečí, vyslovováním hlásek. Nechtějí chodit na logopedie a je to rok od roku horší. Někteří se třeba na logopedii přihlásí, chodí tam a myslí si, že to stačí a s dětma doma už nepracují. To je pak k ničemu.

A vy nějak spolupracujete s logopedem jako školka?

Ne, ani k nám nedochází, ani žádný preventista. Akorát jedna paní učitelka má ten kurz logopedické prevence. Ta si ještě minulý rok vždycky vzala skupinku dětí a cvičila s nimi, ale ono to strašně narušuje, protože její děti se musí dát k nám a my pak máme mezi našima ty nejmenší, takže se musí překopat celý program. Nejlepší by bylo, kdyby sem nějaký logoped chodil a ten s dětmi pracoval. Nejhorší je teda ta výslovnost. Je spousta dětí, které potřebují logopedickou péči a nejsou na to lidi. Pak se to s dětmi ale táhne dál, což si spousta rodičů neuvědomuje. Neuvědomují si, že děti budou psát to, co říkají. To teď, když děláme počáteční hlásky ve slovech, a slovo začíná na R a děti řeknou L, tak by ho logicky tak i napsaly. Člověk to ale rodičům říká pořád dokola a k ničemu to není. Je to takový boj s větrnými mlýny. Spíš jsme se teď už jen pojistily, aby se nám to jednou nějak nevymstilo, takže jsme si udělaly dotazník, kde jsme zjišťovaly, kdo chodí a nechodí k logopedovi. A

kdo nechodí, tak jsme si do svých diagnostik napsaly, že jsme jim doporučily, že by tam měli začít chodit a nechali jsme si to podepsat. Protože pak přijdou na základní školu a řeknou, že jim nikdo nic neříkal. A jak se my pak můžeme bránit. To je taky další problém, dneska s námi vůbec nespolupracují ze základní školy. Vůbec nechtějí, abychom byly u zápisu, abychom jim řekly svůj názor. Dřív to tak bylo, ale pak řekly, že si chtějí udělat vlastní názor, že nechtějí zaujatý názor. Přitom vyslechnout si něčí názor a pak si udělat svůj není na škodu. Kolikrát si teď u zápisu řeknou, že se dítě jen stydí, ale to, že je to takhle normální, že vezme tužku do ruky a nic nenakreslí, to nezjistí. Teď ty vztahy prostě nejsou moc dobré. Taky, když nás teď oslovují z pedagogicko-psychologické poradny, kde pořádají pro děti a rodiče přípravné kurzy na školu, tak preferujeme to, aby to bylo ve škole, aby děti přišly do toho prostředí, a také chceme, aby tam byli rodiče, aby věděli, jak děti pracují, jestli pochopí, co jim po nich učitelka chce, a pak mají za úkol něco udělat společně, což bývá problém. Nakonec ty kurzy bývají u nás ve školce a je problém, aby rodiče přišli. Z 90 % to rodičům nevyhovuje, neudělají si čas. Takže pak mají jen zprostředkované informace, a to jen když přijdou včas, aby tu učitelku viděli. Ve výsledku z toho máme starosti akorát my. Rodiče nebývají ani při předávce informací. A neplatí na ně ani to, že je to zadarmo. Myslím si, že by se měla vybírat alespoň symbolická částka, aby to rodiče donutilo sem přijít. Vše brali laxně, ani desky s úkoly, které měli, nenosili. Vždycky v lednu před zápisem se tedy chodíme do školy podívat. Děti si můžou sednout do lavic a ony vidí paní učitelku, co si pro ně připraví. Většinou z každé hodiny něco – kousek matematiky, kousek češtiny, ukážou jim, jak se píše, vyzkouší si interaktivní tabuli. Učitelka je ráda, když děti umí aspoň první písmeno svého jména, takže to se my snažíme dělat. Dělala jsme s nimi třeba písmena ze sádry. Většina z dětí se umí i podepsat.

Ale to se asi naučí spíš doma než tady, že?

Ano, doma, my to tedy taky procvičujeme. Řekneme: podívej se na mašinku, řekni barvu, na to začíná tvoje jméno. Ale jsou děti, které s tím mají problém, ale to jsou výjimky. Ony jsou jak houby, nasávají informace. Jinak nám paní ředitelka zakoupila také Magic Box, což je prakticky interaktivní tabule na zemi. Zatím tam máme 5 her, je tam matematika, doprava, zvířata na statku, chytré dítě – to jsou tvary, a pak les. Je to trochu příprava na interaktivní tabuli. Je dobré, že se to tady nevyhlo pokroku, protože ten se nezastaví, stejně na to děti budou muset přijít. A když už hry, tak aspoň takovýchle. Snažíme se s tím pracovat co nejvíc to jde, ale protože máme hodně dětí, tak se musí rozdělit tak na 3 skupiny. Než se to rozloží,

trvá to dlouho. Takže to zařazujeme jako aktivitu spíš jednou za 14 dní nebo za měsíc. Snažíme se, aby u toho děti povídaly. Jsou tam i pohádky, je tam napsaná, obrázek a my jim ji čteme. Klasika je sestavování děje nebo příběhu, když už ten děj neposkládaly přímo tak, jak jsem jim řekla, tak ho měly zkusit převyprávět tak, jak si ho poskládaly. Nebo dokončují různé příběhy, jak by chtěly, aby to dopadlo. I během četby na lehátku. Vždycky se pohádka třeba zastaví a já se zeptám: Jak byste rozuměli tomuhle slovíčku? Jak byste řekli, že bude pohádka pokračovat? Co myslíte, že se Ferdovi přihodilo? Necháváme je, aby i oni řekli svůj názor a pak si přečteme, jak to vyřešil hrdina v té knížce.

Ještě mě tak napadá, znáte Motanice? Ukážu vám je. Jsou to takové hry, kdy děti pomocí obrázků spojují. Děti se takhle taky učí, přemýšlí, vypráví. Máme i jiné společenské hry, hodně je hraje, učíme se základy. Tam je i práce s počtem, kdy se hází kostkou, dodržena pravidel. Klademe důraz na to, aby se děti mezi sebou domluvily, dokázaly se vystřídat. Obecně klademe důraz na domluvu, aby to neřešili žalováním, ale aby si to vysvětlily. Když si dítě nedokáže poradit samo, tak mu říkáme, aby někoho požádal o pomoc.

Zařazujete do programu i dramatizaci?

Ano, samozřejmě ji zařazujeme. Nedávno jsme dělali O dvanácti měsíčkách. Ale je to pro ně těžké, kolikrát se někdo zasekne a řekne, že nebude hrát. Některé děti ale umí krásně přednášet a i vymyslet. Jedna holčička nám bude uvádět taneček na slavnostech města. Naučila se to nazpaměť, rodiče jsou také nadšení.

A jak ta dramatizace probíhá?

Je to dlouhodobý proces. Nejdříve pracujeme s pohádkou, které se to týká. Takže to může být na 2 nebo 3 týdny. Rozebíráme charakteristiky, kdo je hodný, kdo je zlý, atd. Pak děláme výtvarné a pracovní činnosti, které se té pohádky týkají. Prostě aby se děti pořádně s tou pohádkou seznámily. Určitě ji čteme, pořád se skládá děj a postupně ji děti vlastními slovy převyprávějí. Ale to až tak po dvou týdnech. A pak, tím, že pravidelně tu pohádku slyší, tak se zkouší. Když se vyndají kostýmy, jsou z toho nadšené. Během té dramatizace jim i napovídáme. Napoprvé to třeba není nic extra, ale oni si to oťukají, a když se to hraje podruhé, je to už o něco lepší. Určitě to musí být několikrát, nejde to hned. A určitě to nejde memorováním. Jinak i básničky se tu učíme takovou hezkou formou. Využíváme sešity od

paní Jeníčkové, je to učitelka z Hradce. Má zajímavou metodu nácvičku písniček a básniček. Nejdřív si poslechnou básničku, pak si vyberou jedno zvířátko a my si to zkusíme říct jako to zvířátko. Takže udělají grimasu jako medvěd, chodíme do kruhu a děti se mnou básničku říkají. Oni sice vynechají slovo, ale to nevádí, učíme se to. Pak vybereme další zvířátko, třeba zajíčka, tak to zkusíme říct rychle, jako želvička, tak to říkáme pomalu. A tím, jak si to opakujeme, tak se to postupem času naučí. Pak je rytmizujeme, využíváme prstové hry, orffovy nástroje, pantomimická vyjádření, hru na tělo. Pak se k tomu přidá ještě hudba. S dětmi děláme i hádanky. Pracujeme celým tělem, aby to děti bavilo. Chodíme i na školení k této paní. Ty její sešity využíváme hodně často. Ještě mě taky napadá – po četbě se ptáme, jestli jim doma čtou, ať už rodiče, sourozenci, prarodiče. Některé děti řeknou, že ano, ale většina řekne, že jim na počítači nebo na tabletu pustí pohádku. To je pak taky špatné, oni vůbec s tou knížkou a s hlasem rodiče nepřijdou do styku – a jsou to zrovna ty děti, které mají pak problém s výslovností. Na některých je znát, že se jim rodiče věnují, mají různé vědomosti. Pak jsou ale děti, které o nic zájem nemají. Když jsou ale děti ve školce a prohlíží si ty knížky, tak u toho diskutují.

S čím dalším byste řekla, že mají děti dnes problémy?

Hodně mají problém se stupňováním, třeba velký – větší – největší. Pořád tam dávají střední, ani malý, ani velký. Ještě horší je třeba dům – domek – domeček, to je úplně katastrofa. Některé děti mají problém s předložkami – co je za, pod, před. Některé říkají pořád: vedle.

A co české pohádky, znají je děti?

To je problém. Když je dětem ukážete na obrázku, nepoznají je. Karkulku třeba poznají, ale málo. Klasické pohádky jdou hodně do pozadí, dnešní rodiče nechtou klasiku. Znají Spongeboba, Spidermana, Monster High, Ledové království, samé americké. Ale klasiku znají málo. Proto jsme rádi, když přijede divadlo a hraje klasiku. Příští rok bychom chtěli udělat roční plán, který se bude týkat jen klasických pohádek. Je to nejspíš tím, že jim rodiče vážně doma nechtou a pustí jim pohádku. Také, když se sejdeme po víkendu, tak se děti ptáme, co dělaly. Snažíme se, aby se dokázaly souvisle vyjadřovat. Některé děti i teď, v 5 nebo 6 letech říkají jen slova. Hodně málo mluví. Navíc, když už něco řeknou, tak je to to, že byli doma a hráli hry na počítači. Podle mě by řešením bylo, kdyby měl dětský lékař možnost nařídít docházení na logopedii, protože někteří rodiče tam prostě odmítají chodit.

Některé děti ale v kruhu dokáží povídat i 5 minut, že ostatní už mají problém udržet pozornost. Řeknou totiž úplně vše, co o víkendu dělali. Tam je vidět, že s nimi rodiče pracují. Osobně si myslím, že se nám technika začíná vymykat z rukou. Myslím si, že maximum jsou ty tabule apod. Pak to takhle vypadá – neumí povídat, žijí jen virtuálně přes počítač. A mladí lidé jsou úplně stejní. Četla jsem nedávno článek, velmi zajímavý. Pán tam říkal, že je rozdíl mezi pokrokem a využitím toho pokroku, že to děti a lidi ovlivňuje. Musíme jen doufat, že se lidi poučí. Ještě mě napadá, s čím mají děti problémy – s opakováním rytmu. Také, když děláme slovíčka – hra Řekni, co je stejné, nebo jiné – tak to je taky problém. Jde, když to jsou slova, ale když je to jen bim-pim, tak to mají některé děti problém rozeznat. Děláme také hru Auto přivezlo písmeno, to dáme na auto kartičku s písmenem, přečteme ji a děti mají říkat slova, která začínají na toto písmeno. I třetina dětí s tím má problém. Dřív se v rodinách hrály slovní kopané, s dětmi se víc povídalo. Rodiče mají na děti málo času, všechno se musí udělat rychle. Hodně málo rodičů zajímá, jak na tom dítě je. Sami se nezeptají, to my oslovujeme rodiče. I třeba co se týče nástupu do školy a případného odkladu. Náš názor je nezajímá, škola má pro ně větší hodnotu, my pro ně jsme jen hlídání pro děti. Na začátku roku jsme všem říkaly, že si o dětech děláme zápisy, takže se nás můžou kdykoli zeptat, jak si jejich dítě vede, že jim můžeme případně poradit – ještě se nás nikdo nezeptal. Už jsem uvažovala, že to tady vyvěším na dveře, protože máme už jen pár měsíců do začátku školního roku a některé děti si ani neumí zavázat tkaničky. Já chápu, že rodiče neví vše, co by předškolák měl umět, ale oni se o to nezajímají. Nechávaly jsme jim tu odborné články, mohli si je vzít i domů. Půjčili si to asi troje rodiče. Oni prostě školku berou tak, že si tu jen hrajeme. Ta spolupráce tady není moc dobrá. Takže když se mají rozhodnout mezi školkou a přípravnou třídou, vyberou si přípravku, protože si myslí, že se tam děti naučí víc. Přitom jsou tam méně času. Je to asi i proto, že rok navíc ve školce se hradí, ale příprava ne. Mělo by to být jednotně.

Nosí si děti do školky svoje knihy?

Jak jsem říkala, z domova na to moc naučené nejsou, tak spíš ne.

Moje poslední otázka: jste spokojena s RVP PV?

Ano, nenapadá mě nic, co bych změnila.

Rozhovor s respondentkou B nebyl na základě jejího přání nahráván.

Rozhovor s respondentkou C

Pracujete během dne s knihou? Jakým způsobem?

S knížkou pracujeme každý den, mám tu i menší děti, takže od toho se odvíjí jejich výběr. Některé pohádky těm nejmenším nevyhovují, takže se snažím hledat nějakou zlatou střední cestu.

A máte ve výběru nějaký systém? Třeba podle akcí, nebo tematicky.

Většinou je to tematicky, že téma provází jedna pohádka nebo nějaký krátký příběh. Aby to ty děti namotivovalo. Teď jsme měli téma Žabička, takže jsme měli příběh o žabičce, kde žije atd. V tom příběhu se vlastně vyskytovalo to, co bylo cílem ty děti naučit. Pak se téma dál rozvíjelo. Ptala jsem se, co bylo v té pohádce. Většinou, když čteme pohádku, tak po dětech chci, aby věděly, o čem čteme. Je pravda, že jsou děti, které vůbec nevnímají. Takhle poznám děti, kterým rodiče doma čtou. Ty děti, kterým doma nečtou, nedokážou tu pohádku pobrat a vnímat, nedokážou poznat, co v pohádce bylo. Když se zeptám cílenou otázkou: Kde ta žabička bydlela?, tak děti, které doma čtou, ví, o co se jedná. Ty, které nečtou, často neudrží pozornost natolik, aby poslouchaly, co v té pohádce bylo. Berou to spíš jako oddychovou chvíli, některé i ruší. A to jsou děti, které na to nejsou zvyklé. Většinou ale na konci školního roku jsou všechny děti schopné odpovídat na jednoduché otázky. Většinou také čtu pohádku na úseky, když je delší, třeba dvoustránkový, tak čtu třeba 2 odstavce. To záleží na tom, jestli je tam informace, na kterou se dá položit otázka. Přečtu tedy třeba 2 odstavce a položím otázku. Menší děti totiž nedokáží pobrat celý příběh.

A čtete dětem jen před spaním?

Před spaním čteme každý den a pak každé pondělí, když se seznamujeme s příběhem, který nás provází celý týden. Během týdne se k ní vracíme, vzpomínáme, co v ní bylo. Většinou si ji přečteme dvakrát.

Mají děti možnost si knížky prohlížet?

Ano, děti si knížky prohlíží. Když si přečteme pohádku, tak si prohlíží obrázky a odhadují, kdo na tom obrázku je, třeba i jmenovitě. Obrázkem se k příběhu vracíme, oni si ho oživí a zafixují. Kolikrát podle něj dokážou odpovědět na otázku, na niž by jinak neodpověděly.

Když čtete, ukazujete si třeba prstem, aby děti věděly, že se čte zleva doprava?

Ne, to ne. Já to nedělám, ale je možné, že je to vhodné. Těm malým ukazuju, jak se knihou listuje, že se listuje zepředu dozadu. Vyhledávají v knížkách. Minulý týden jsme měli téma Čáp, takže jsem otevřela encyklopedie, seznámili jsme se s ním. Pak jsem knížku zavřela a děti listovaly a hledaly toho čápa v knize. Takže se učí otáčet stránku po stránce a soustředit se na to, co v knížce je. Zaměřujeme se na ilustrace.

A nějaké povědomí o tom, že kniha má autora nebo ilustrátora, mají?

To jim říkám. Nevím, jestli to musí vědět, ale myslím si, že jim tahle informace neuškodí. Takže když čtu, autora moc neřeším, ale ilustrátora ano. Jména s nimi neřeším, to už by bylo motání hlavy. Ale to, že to někdo namaloval a někdo napsal, to ví.

Co se týče dramatizací, děláte je i s těmito malými dětmi?

Ano, většinou jsou to jednoduché pohádky, třeba pohádka O řepě, Boudo, budko. Takové, aby byl děj jednoduchý. Jeden rok jsem měla jen 3leté děti a dělala jsem s nimi veršovanou pohádku O perníkové chaloupce. Bylo to strašně náročné, jak pro mě, tak pro děti, ale zvládly to. Dětem se dá naložit víc, ale znamená to dlouhé secvičování. Děti to bavilo, ale pro nás to byla spousta práce. U delších úseků jsem to dělala tak, že každé dítě říkalo kousek. Hlavní role, třeba Jeníčka a Mařenku, dělaly nejšikovnější děti. Letos bych si to ale netroufla. Nemají to povědomí o knížkách takové. Řekla bych, že dětem, které mám teď ve třídě, rodiče

čtou tak třem z nich. A to je hodně. Je to dané dobou, času mají maminky málo. Na jednu stranu to chápu, hodně pracují, aby děti zabezpečily. Je to začarovaný kruh. Pak mají děti spoustu poruch, protože na ně nemáme čas. Doba je bohužel taková a rodiče do práce chodit musí. Většinou se děti setkají s pohádkou ve filmové podobě. Než aby s dětmi strávili rodiče čas a přečetli jim pohádku, tak jim ji pustí. Večer si asi potřebují odpočinout a čtení pohádky je zatěžuje. Stisknout knoflík je jednodušší. Myslím si, že daleko lepší je, když tedy ne čtení, tak aspoň pohádka z magnetáku, kde si děti musí aspoň představovat.

Chtěla bych se zeptat, znají děti takové ty klasické české pohádky?

Rozhodně ne, perníkovou chaloupku třeba ještě ano, ale O třech prasátkách, O neposlušných kůzlátkách, takové ty nefilmované pohádky a neběží v televizi třikrát do roka, tak ty děti neznají. A to ještě nevím, jak hodně se dívají na Večerníček, protože znělky z Večerníčku také nedokážou rozlišit. Mám tu 1 nebo 2 děti, které poznají tuhle znělku, když jim zahraju nebo zazpívám. Znělku nebo hlášku třeba z Rákosníčka, která je pravidelná, poznají asi 2 děti. Když řeknu: V jaké pohádce byl Rumcajs, Manka a Cipísek? Tak oni neví. Ale je pravda, že Rumcajs je pro ty menší děti složitý. Ale takhle je to se všemi pohádkami až na Boba a Bobka. Je to uspěchanou dobou. A také Večerníčky jsou odsunuté na ČT2. Nevím, jak často rodiče koukají na ČT2, ale řekla bych, že je to odsunutý program a rodiče možná ani neví, že tam ten Večerníček je. A jde také o to, jak dalece to ty děti zajímá. Jestli radši nesednou k tomu tabletu, počítači.

A mají tady děti možnost si vzít knížku samy?

Ano, mají svou knihovničku, kde mají leporela a klasické dětské knížky. Samozřejmě pohádka, kterou čteme, je na stole rozložena na stojanu, kde děti vidí tu ilustraci, aby věděli, o čem ta pohádka byla. Poslední dva roky říkám dětem, co budeme číst zítra a snažím se o to, aby si to udržely v povědomí, protože je to pro ně opravdu těžké – pro ty nejmenší. Větší děti to většinou zvládnou, když je zaujme název. Když je název nudný, tak si to nepamatují. Snažím se, aby měli motivaci na ty pohádky dopředu. Myslím si, že čtou rádi, ale máme opravdu složité složení třídy. Jsou tu dva chlapci, kteří narušují celý chod třídy a soustředěnost. Těžko tedy můžu tento rok soudit, nakolik se děti ve čtenářské gramotnosti zlepšily. Pro menší děti je 5 minut pozornosti hranice a tito kluci dokáží odpoutat pozornost těchto dětí.

Myslíte si, že ta špatná paměť, pozornost nebo výslovnost jsou ovlivněny touto řekněme hektickou dobou, nebo to takové bylo i dřív?

Myslím si, že je to tou dobou. Děti málo čtou, málokdy zapojují jen sluchové vnímání. My jsme poslouchali magneták, rodiče nám četli. Upustilo se od čtené formy, dítě sedí a konzumuje tu vizuální stránku, takže se nerozvíjí představivost dítěte, všechno mají totiž naservírované. Když jim teď pustím magneták, tak si nedokážou vymyslet samy podobu princezny, nedokážou si to představit. Nedokážou si do příběhu dosadit vlastní obraz. Myslím si, že tyto děti budou mít v budoucnu problém, protože mají vše podané na lopatce.

Chodíte také do knihovny?

Já s malými dětmi do knihovny nechodím, jsou to většinou akce pro předškoláky. Nevím, jak moc by z nás byla paní knihovnice nadšená, kdyby si tam moje děti začaly prohlížet knížky. Já sice od pololetí se snažím dětem dávat knížky se slabými stránkami a je pravda, že jsme měli pár nových knížek, které už zdaleka nejsou nové. Stránky jsou do půlky natržené nebo utržené úplně, což se stát může. Vždycky si samozřejmě říkáme, jak se zachází s knížkou, ale ta motorika u těchto dětí ještě není tak vyvinutá. A hlavně, když to neznají z domova, tak potřebují čas na to, aby si to nacvičily. Všechno souvisí se vším, takže když je dítě špatné v jedné věci, ani ostatní oblasti se nevyvíjejí tak, jak by měly. Poslední dobou jsou děti horší hlavně ve výslovnosti, nebo obecně řečových schopností. Úměrně věku z 21 dětí u mě ve třídě mluví 8 dětí. A je to tedy tím, že u koukání na televizi nemusí vnímat řeč, protože to mají podložené obrázky, nemluví s rodiči, protože na to není čas. Doporučuju rodičům, aby chodili s dětmi na logopedii. Jsou rodiče, kteří řeknou, že na to nemají čas. A když už tam s dětmi chodí, tak doma neprocvičují. Takže je to k ničemu. Ještě mě tak napadá, že k nám jezdí divadlo. Na to se ale podíváme.

Ptají se vás třeba rodiče, jak se jejich dítěti ve školce vede?

Málokdy se zeptají. Většinou to s nimi musíme řešit my. A rodiče to vnímají tak, že my po nich neustále něco chceme. Člověk si tak pak i připadá. Já se snažím hodně chválit, ale nechci rodičům lhát. Samozřejmě můžu chválit sebeobslužné věci. Ale nemůžu dětem vysvětlovat, že do houbiček se nekope, chválit je, když to jednou neudělají, protože ji nejspíš

neviděly. To je ale samozřejmě obrazně. Někteří rodiče pravdu přijmout dokážou, ale někteří mají pocit, že napadáme jejich děti, že napadáme je samotné, že je chceme ponížit. My se ale snažíme pro děti dělat jen to nejlepší. Já hodně teď vnímám to, že děti jsou na sebe hodně brzo zlé, dokážou říkat ošklivé věci a ubližovat ostatním. Dokážou to už v předškolní třídě. Možná, že by se to mohlo změnit, kdyby se do toho zapojili všichni. Zatím se ale ukazuje, že si všichni cení spíš tvrdých loktů než empatie. Často dítě ani nepozdraví a rodiče mu na to nic neřeknou, nikdo takové věci teď nevnímá. Poslední dobou hlavně větší děti ztrácí úctu k autoritám, hlavně učitelům. Podle mě je to tím, že jsme generace, která zažila převrat a chtěla všechno převrátit úplně, že chtěla své děti vychovávat demokraticky. Jenže demokracie se nám teď vrací – všechno dětem dovolíme a děti nemají hranice, které jim nedáváme.

Co se ale týče ještě té čtenářské gramotnosti, máme tu různé časopisy. Většinou jsou po mých dětech, protože kupovat nové časopisy pro malé děti je zbytečné. Takže tu máme Mateřidoušku, Méd'u Pusíka, Sluníčko. Je o ně ale zájem jen, když je já vytáhnu a namotivuju. Většinou mají o knihu zájem děti, které si nechtějí hrát – alespoň u mě ve třídě. Sednou si s knížkou do křesla a zlobí. U knížky musí tedy děti sedět, máme tu i sedací sluníčko, nebo polštářek, do křesla nebo ke stolečku. Někdy nechám děti cíleně hledat v knihovně a řeknu: najděte mi pohádku o krtečkovi nebo knížku, kde je koza. Oni ty knížky znají dobře.

Chtěla jsem se ještě zeptat na dramatizaci – jak to funguje u těch menších dětí?

Tím, že máme většinou jednoduché pohádky, tak ji můžeme několikrát přečíst, několikrát si třeba u pohádky O řepě řekneme, jak stáli za sebou. Tam se to pak neustále opakuje dokolečka, takže děti mění jen to, na koho volají. Nemají žádné těžké role ani dlouhé přeříkávání. U té veršované pohádky to bylo jednodušší, takže se děti naučily básničku. Řekla bych, že když se jim líbí, tak si básničky zapamatují dobře. Děti se dokáží vcítit do druhého – když se jim líbí, co udělal jejich kamarád, tak zkusí zahrát toho svého kamaráda.

A zkoušíte s nimi rýmování?

Ano, zkouším to, ale ty malé děti to nedokáží. Ty nejstarší děti ten verš dokážou najít, na to máme takové listy, kde je děti hledají a přiřazují k sobě, co se rýmuje. U pětiletých jsem

zkoušela a osvědčilo se to, aby našly slova, která stejně znějí, ale mají jiný význam. Dostaly obrázky a tam byl kohoutek a kohoutek. A já jsem řekla: Co je tohle? Kohout. A když je malý? Kohoutek. Tak, teď mi najdi, co se říká stejně. A ony to dokázaly dohledat. Stejně tak, když jim dám obrázky, tam je drak a mrak. Co je tohle? Drak. Tak najdi, co se k němu rýmuje. Rýmuje se k němu zámek? Některé řeknou ano, protože neví, co po nich chci. Ale ve finále jsou schopné na to přijít. Loni jsem dělala s dětmi Roboty, ale letos jsem to hodně omezila. To vždycky říkám: Ukaž si na N-O-S. Ze začátku jsem dělala po slabikách. Děti si musely spojit to slovo a udělat to, co po nich chtěla. Když se to dělá častěji, tak jsou děti schopné to odposlouchat a udělat to samy. Musí tam ale být návaznost, nemůžou se hlásky říkat oddělené od sebe. Stejně tak jsou schopné poznat písničku podle melodie – všechny písničky, které se za rok učíme, umí většina dětí takto poznat. Ještě těžší je, když jim zpívám ve slabikách, tak to zvládnou ty nejstarší. Myslím si, že vše souvisí se vším – když se nerozvíjí jedno, zbrzdí se vývoj i v jiných oblastech. Takže děti, které mají problém s hrubou nebo jemnou motorikou, mívají i problém s řečí.

Zkoušíte s nimi třeba rozpoznání první slabiky?

Ne, na to jsou moc malé. Ty pětileté by to zvládly, ale nedělám to, nemám na to tolik času, kolik bych chtěla.

Jaký máte názor na stávající stav ve školství, myslím tedy RVP PV? Změnila byste něco?

Spíše než obecně RVP PV bych konkrétně změnila situaci s asistenty pro některé děti. Každé dítě, které na něj má právo, by ho mělo dostat. Také by to vyřizování nemělo trvat dlouho. Je to povinnost státu zajistit vyhovující a bezpečné prostředí pro děti.

Rozhovor s respondentkou D

Jak často a jak pracujete s knihou?

Knihu používáme každý den bez výjimky. Ráno mají děti možnost u stolečku, mají svoji knihovničku. Potom máme různé příběhy, které máme zapracované v třídním vzdělávacím

programu, letos máme knihu Malovaný svět. Tam jsou příběhy, každý den se k některému z nich vracíme, rozebíráme ty situace, které tam jsou popsány. Každý den mají pohádku nebo čtení na pokračování na ložnici. Během dne si samozřejmě děti mohou vzít knihu kdykoliv.

Takže mají volný přístup ke knížkám, mohou si je děti samy vybírat?

Mají, v policice mají knížky. Pak máme i knihovnu, kde jsou pohádky pro čtení na ložnici. Tam je méně obrázků a víc textu. Pak máme vždy knihu nebo pohádku zařazenou v tom třídním vzdělávacím programu.

Takže máte vytvořený nějaký projekt?

Ano, ono všechno, co děláme, se snažíme, aby do něho zapadalo a prolínalo se to.

A půjčují si děti knihy často a rády?

Velice rády, ještě radši jsou, když k tomu mají dospělou osobu, která si s nimi povídá, čte, prohlíží, vypráví. Když je možnost a menší kolektiv dětí, tak si ty knížky vybírají mnohem častěji, ale chtějí k tomu učitelku. Myslím si, že je to tím, že jim to chybí, že jim rodiče doma nečtou, takže to vyhledávají tady. Děti, které mají možnost se s knihami setkat doma víc, tak po knize ve školce tolik netouží. Ve třídě jsou tak 2/3 dětí, kterým se doma nečte.

A jak s knížkou pracujete dál?

Záleží na obsahu vyprávění. Když je to pohádka, tak se pak dostaneme k dramatizaci, reprodukci, vyprávění, srovnáváme příběhy se skutečností, nebo s jiným zpracováním, také filmovým, veršovaným. Když je obsahem příroda, tak se zaměřuju na prožitky dětí, navazují na to výlety, vycházky. Nebo také záleží na tom, na co se chceme zaměřit a podle toho vybíráme to literární dílo.

Takže když k vám přijede divadlo, snažíte se přizpůsobit tím tématem tomuto představení?

Ano, i předem, i potom. Záleží na tom, jaká je to pohádka, když je klasická, tak ji většinou děti znají, tak se k tomu vracíme až po představení. Říkáme si, co tam bylo, co tam bylo jinak, co znají oni z vyprávění nebo z knížky. Když je to něco neznámého, je někdy třeba na to děti připravit, takže to předem s dětmi rozebíráme nebo seznamujeme s tím, co je čeká.

Máte pocit, že děti znají klasické české pohádky?

Čím dál míň znají klasiku, ať už Červená Karkulka, Perníková chaloupka, pohádka O řepě. Dřív to byla samozřejmost, dnes neví, co je Budulínek nebo Smolíček. Pak, když se k nim ale dostaneme, tak jsou z toho děti nadšené. Znají spíš ty moderní pohádky. Oni je vidí v televizi, ale nedokážou je přetlumočit, vyprávět děj, nebo mu nerozumí, někdy nedokážou slova z toho příběhu vysvětlit.

Jak tady u vás probíhá dramatizace?

Když jsou repliky veršované, tak se dětem dobře pamatují. Někdy stačí ji jednou přečíst, jednou se k ní vrátit a pak pomalu zkoušet v kostýmech, vžívají se do postav. Jsou situace, kdy si dokážou samy sednout a s maňásky zrežirovat a zahrát pohádku úplně samy. Ti předškoláci tedy. Není to ale ze dne na den, během 14 dnů tu pohádku ale dokážou zahrát samy. Záleží to i na tom, jak zdatné jsou ty děti. Děláme také představení pro rodiče, ale to je v rámci vánoční besídky.

A zajímají se rodiče o to, jak se jejich dítěti ve školce vede?

Je to rodina od rodiny. Jsou rodiny, které mají zájem, často se ptají a hodně komunikují. Jsou ale rodiny, u kterých my musíme udělat první krok. Řekla bych ale, že u nás je komunikace na dobré úrovni. Musíme si rodiče ale vychovat. Děláme s nimi i tvořivá odpoledne, třeba barvení triček. Když si rodiče uvědomí, že se snažíme dělat pro děti to nejlepší, ta komunikace je mnohem jednodušší a mnohem víc ocení i naši práci.

A co se týče těch příběhů, jak dlouho s tím jedním příběhem pracujete?

My to děláme podle knihy Víš, co vidí slunce. Je tam text písničky a každý verš znamená jeden příběh. Takže na měsíc nám vyjdou 2, někdy 4 příběhy. Někdy je to také podle zájmu dětí, buď něco vypustíme nebo přidáme. Teď jsme byli na výletě v zoo, takže jsme vybíraly podle toho.

Děláte s dětmi třeba identifikaci počátečních nebo koncových hlásek?

Ano, my se těm předčtenářským dovednostem věnujeme hodně, protože poslední dobou se zhoršuje výslovnost dětí, takže se stává, že sem přijdou tříleté děti, které nemluví vůbec, pouze vydávají zvuky. Každý den máme logopedické chvílky, kdy procvičujeme mluvidla, rytmizaci, hrajeme různé hry. Pokud zjistíme zásadnější vadu, doporučíme návštěvu logopeda.

A spolupracujete s logopedem?

V kontaktu jsme. Dřív ale chodívala do školek, nyní už ne.

Ještě bych se vrátila k těm knihám – napadly by vás ještě nějaké další aktivity, které na tu četbu navazují, nebo obecně aktivity, které děláte pro rozvoj předčtenářských dovedností?

Máme zásadu, že děti si knížky prohlíží u stolečku, snažíme se v nich vypěstovat ohleduplnost ke knize. Zpočátku mají třeba problém s tím, než se zorientují v práci s tou knihou, tedy ve směru listování apod. Pravolevou orientaci ale procvičujeme jinak, při manipulaci, říkadlech, dělení slov na slabiky, které si předškoláci graficky zaznamenávají. My vyžadujeme dělení slov zleva doprava, při skládání něčeho na koberci. Předškoláci také poznají některá písmenka, umí si je vyhledat, přiřadit k začáteční, když jsou zdatnější, tak i konečné hlásce ve slově. Někdy dokáží také jednoduchý slovní fotbal.

Děti by měly podle RVP PV dokázat sluchově rozlišit hlásku. Pracujete ale třeba s tvary písmen?

Některé děti ji umí rozlišit sluchově – když se řekne KOČKA, tak ony ví, že na začátku je K, ale nemusí ji poznat graficky. Některé je ale poznají – většina předškoláků to dokáže. Co se týče těch písmen, existují různá pexesa, která mají písmenko v záhlaví, takže obrázky jsou jiné (opice, ovce) a je tam písmeno, takže si to můžou spojit. Někdy použijeme i puzzle, kde je obrázek opice a písmenko O a oni si to musí sesadit dohromady. Některé děti, které si to spojit nedokážou, to dělají tím způsobem, že puzzlíky do sebe zapadnou, takže vlastně procvičují manipulaci. Ale zdatnější děti si je dokáží spojit.

Jezdí k vám často divadlo?

Ano, jednou za měsíc. Jezdili by i častěji, ale domluvili jsme se takto s rodiči. Je to pro ně finančně náročné. My do toho máme ještě další akce – plavání, lyžařské kurzy atd.

A co třeba knihovna? Navštěvujete ji s dětmi?

Ano, chodíme tam jednou ročně v březnu, vždy jeden den dopoledne. Spousta dětí to ale už v knihovně velmi dobře zná. Chodí s námi i ty nejmenší děti. Paní knihovnice si připraví program, který je přizpůsoben věku dětí, i výběr knih je jim přizpůsoben. Vždycky ještě přečtou nějaký příběh nebo pohádku.

Rozhovor s respondentkou E

Jakým způsobem a jak často pracujete s knihou?

Od rána předkládáme dětem různé činnosti a hry, převážně se zaměřujeme právě na předčtenářskou gramotnost. Děti si knihy samy prohlíží, máme tu výstavku knih, pracujeme s ilustracemi, seznamujeme děti s různými druhy knih – od leporel ale také se slabšími listy. Knihovničku tu máme. Předkládám jim knihy na stoleček po spaní, tak děti mohou kamarádům nebo panenkám jakoby předčítat – předstírají, že čtou, ale vyprávějí podle obrázků. Knížky využíváme i k pohádkám, děti rády hrají divadlo, takže když čteme nějakou pohádku, tak ji i dramatizujeme. Když jsou děti menší, pohádky jsou srozumitelnější, kratší. Také už víme, co je zajímavá, tak podle toho pohádku vybíráme. Osvědčuje se nám, když pohádku nejen čteme, ale jakoby i hrajeme – měníme barvu hlasu, intenzita. Děti se díky tomu dovedou soustředit po celou tu dobu. Dělán i maňáskové divadlo. Děti druhý den

rozehrávají dál, takže přidáváme další postavy a tedy i loutky a propojujeme to i s obrázky z knihy. S dětmi i vyhledáváme z knihy postavičky a určujeme, z jaké pohádky jsou. I na ložnici čteme a vyprávíme si z knížek. Některé děti, které se po spaní rychle obléknou, mají možnost si v těch knížkách listovat. Připomínat si, co jsme si četli a porovnávat. Děti si někdy také kreslí ilustrace k příběhu, který vyslechli. K tomu sestavování přečteného příběhu pomocí obrázků, porovnávání knížek s divadelním představením. Všechno se tedy během dne propojuje. Spojujeme pohádky s písničkami – teď jsme měli Popěvky. Tam jsou tři zvířátka, která vydávají zvuky. My jsme se i naučili s dětmi, aby v písničce byla všechna zvířátka z té dané pohádky, kterou jsme četli, tak že si k tomu vymýšlíme další verše. Děti se do toho také zapojují. Také hledají rýmy v obrázcích. Takže propojujeme knihy, divadlo, písničky, pohyb.

Stává se, že děti diskutují o tom, co v knížkách vidí?

Určitě ano. Diskutují často.

Ještě bych se zeptala, podle jakého kritéria knihy vybíráte?

Většinou tematicky, zrovna podle toho, co děláme.

Organizujete nějaké akce s rodiči na podporu předčtenářských dovedností?

Akce organizujeme, ale na tyto dovednosti se nezaměřujeme, jsou to akce spíš třeba výtvarné. Je ale pravda, že rodiče nemají moc času. Když se ale něco takového pořádá, tak sem přijdou a užívají si to. Záleží ale na propagaci akce a také na spolupráci školky s rodiči. Děláme to tak, že si děti vyrobí pozvánku a donesou ji domů. Rodiče pak přijdou spíš.

Vy máte tedy mladší děti, děláte s nimi nějaké další aktivity na podporu předčtenářských dovedností? Pokud ano, chtěla bych se zeptat, jestli si myslíte, že je zvládají úměrně svému věku.

Pracujeme se slovy, s rytmiizací – tedy vytleskávání rukou nebo nástroji – nejvíc se jim líbí bubínek. Ty čtyřleté děti při rytmiizaci už rozliší počet samohlásek ve slově. Zeptám se

vždycky: kolikrát jsme vytleskali nebo vyťukali na bubínek? Většinou v mé třídě zvládnou počet do tří. Každý si třeba vybere zvířátko a vyťukali ho. Je ale pravda, že ty tříleté děti dřív toho už zvládaly víc. Samozřejmě ale záleží na tom, jaké děti se ve třídě sejdou. Počítání do tří ale zvládnou. Některé děti mají pak problém se čtyřkou, že ji přeskočí. Je ale vidět, že se s tím doma moc nesetkávají – málo dětí si s rodiči čte. Mám tu jednoho chlapečka, kterému tatínek čte, a je to na něm hodně vidět. Zná všechny klasické české pohádky, které ostatní děti vůbec neznají. Ty znají spíš ty moderní, kreslené. Jsou pro ně těžké, někdy neznají ani významy těch slov. Když po nich chceme, aby nám pohádku vyprávěli, tak to nedokážou, protože si pamatují jen nějaký úsek, který je zaujal. Proto se my tady snažíme zaměřovat na ty klasické české. Také třeba, když si děti chtějí hrát s hračkami, tak jim navrhuju, že by si vzaly knížku a něco jim vyprávěly. Je ale pravda, že kdyby rodiče víc navázali na to, co my tady s dětmi děláme, tak by i ty děti, které nemluví nebo mají opožděnou řeč, všechno zvládaly daleko líp a také dřív. Rodiče si to ale uvědomí až tak rok před tou školou a potom to chtějí rychle vyřešit. Takových dětí bohužel přibývá, takže pak spolupracují s logopedem nebo s SPC. S tím máme velmi dobré zkušenosti. Dětem skutečně pomáhá, když rodiče s námi spolupracují. Rodiče se ale většinou za to pak stydí.

A ptají se třeba rodiče sami na to, jak se jejich dítěti ve školce vede a jaké má dítě třeba problémy?

Někdy se rodiče zeptají, ale je to málo. Většinou musíme my začít. Obecně si myslím, že za takový nárůst těch problémů může nadužívání techniky, protože rodiče s dětmi mluvíme míň než tomu bylo dřív. Ve školce si na to ale děti ani nevzpomenou. My tu techniku používáme vlastně jen na to, abychom dětem pustili jejich vystoupení. My těch aktivit tady máme tolik, že na to ani není tolik času. Rodiče si navíc myslí, že jejich děti jsou chytré, když umí hrát hry na počítači a neuvědomují si, že děti potřebují hlavně pohyb.

Změnila byste něco na RVP PV, nebo vám takto vyhovuje?

Podle mě je špatně, že školky mají povinnosti, ale jakmile přijde na rodiče, tak rodiče vlastně povinnosti nemají. Přitom jsou to jejich vlastní děti a mělo by to být někde předepsané. Aby právě rodiče měli povinnost děti naučit základním návykům, než přijdou do školky. Děti by z domova měly být vedené k tomu, jak chytnout lžící, i když to třeba neumějí správně, ale jak se aspoň trochu najíst, obléknout. Některé ty malé děti ani neví, co je to bota, protože

rodiče s nimi při oblékání nemluví. Naopak jsou ale rodiče, kteří o děti opravdu hodně pečují a je to na nic vidět.

Rozhovor s respondentkou F

Jak často dětem čtete?

Na ložnici čteme každý den na pokračování. Po přečtení příběhu pokládám dětem otázky, třeba o čem byl příběh, co se tam přihodilo nebo jak by se to dalo řešit jinak. Chci po dětech, aby mi převyprávěly děj buď s pomocí obrázků, nebo bez. Někdy příběh nedočtu a chci, aby ho děti samy domyslely. Některé pohádky také dramatizujeme, pro mojí letošní třídu je to ale dost obtížné, protože nemají rozvinutou aktivní slovní zásobu, některým slovům vůbec nerozumí. Dřív to ale problém nebyl.

Proč si myslíte, že to tak je? Co se změnilo?

Spouště dětí rodiče doma nečtou. Vidím to třeba i na tom, že když si sednu s knížkou ke stolečku, je kolem mě hlouček dětí. Je jasné, že na to nejsou zvyklé. Podle mě spousta věcí souvisí s nedostatkem pohybu a samostatnosti. Dnes rodiče za dítě všechno vyřídí. Třeba manipulace – když dětem nejde postavit garáž z kostek, tak s tím vztekle mrsknou a už to dál nezkouší. Doma to za ně udělají rodiče, ale ve školce si musí poradit samy. A toho nejsou schopné. Dřívější děti, když už jim něco vážně nešlo, dokázaly si říct o pomoc nebo radu. Ale ani tohle dnes děti nedokážou, nejsou zvyklé komunikovat, nebo třeba říct, že se jim něco nelíbí. Problém vidím také v tom, že děti tráví hodně času s dospělými, kteří jim vše nadiktují a děti se pak neumí samy rozhodnout. Obecně bych ale řekla, že děti v dnešní době hlavně špatně mluví.

Jindy dětem nečtete?

Ne, ale děti si knížky často půjčují i během dne, mají je volně k dispozici, prohlíží si obrázky a vytváří podle nich příběhy. Můžou si také prohlížet časopisy nebo encyklopedie. 2 děti v mojí třídě umí číst, takže samy předčítají ostatním.

Podle čeho vybíráte knihy, které dětem čtete? Máte nějaký předem stanovený program?

Pracujeme s knížkou Víš, co vidí slunce?. Každý jednotlivý verš básně určuje témata v měsíci. Na každý měsíc vyjdou většinou 2–4 témata. Zaleží na pořádaných akcích, někdy se něco vypustí, když nemáme dost času, nebo téma přizpůsobíme výletům. Takže když jedeme do zoo, čteme si knížku o zvířátkách. Někdy čteme i knihy ve starší češtině.

Znají děti klasické české pohádky?

Některé ano, ale jsou to děti, u kterých 100% vím, že je s nimi rodiče seznamují, nebo tráví spoustu času u babičky a dědy. Ti jim pohádku přečtou nebo převypráví spíš než rodiče. Děti znají spíš ty moderní pohádky z televize nebo tabletu. 100% můžu také říct, že děti jsou doma ve styku spíš s elektronikou než s knížkou.

Proč myslíte, že tomu tak je?

To je případ od případu. Pro rodiče je to určitě jednodušší jim pohádku pustit, ale bylo by dobré si o ní pak s dětmi aspoň popovídat. Rodiče také říkají, že děti si číst a prohlížet knihy nechtějí, že se chtějí koukat na televizi. Myslím si, že v mojí třídě, kde je 26 dětí, rodiče před spaním čtou tak čtyřem.

Mohla byste mi říct, jaké aktivity pro rozvoj čtenářské pregramotnosti ve školce podnikáte?

Snažím se, aby moje děti poznaly první hlásku svého jména i příjmení, takže s dětmi třeba vyřukáváme hlásky nebo slabiky. Poznají je také vizuálně, protože jsme si jimi označili trička. Některé děti si jimi podepisují výkresy. Děláme také pexeso, kde se děti snaží najít dva obrázky, které začínají na stejné písmeno. To písmeno je tam napsané, takže si to postupem času v hlavě spojí. Velký problém je hra roboti, kdy musí poznat rozhláskované slovo. Samy ho rozhláskovat nedokážou vůbec. Samozřejmě také opakujeme říkadla, písničky a děláme dechová cvičení. Rytmizaci, rozklad slov na hlásky, počet hlásek, stejně dlouhá slova nebo délku samohlásky ve slově, všechno pomocí drhla nebo bzučáku. Cvičíme

také rýmy. Děti ze začátku neví, co se po nich chce. Formou pexesa se snaží hledat 2 stejné obrázky. Oni si to řeknou, vyťukají, já jim dávám příklady a oni se pak snaží hledat slovo, které jim k tomu pasuje. Vždy se ale ve třídě najde někdo, kdo to slyší. Ostatní to po něm zkusí a postupně na to přijdou. Některé děti to ale mají v sobě, když jsme byli v zoo, složily si tam písničku. To šlo vymýšlení rýmů všem, protože to byla zábava.

Jezdí k vám nějaké divadelní soubory?

Ano, minimálně jednou za měsíc.

Pracujete dál s tímto příběhem?

Po představení vždycky, to kladu dětem otázky. Někdy s ním pracuju i dopředu a dětem ji přečtu. Herci pak třeba zahrají trochu jinou verzi, my si s dětmi společně přečteme ještě jinou verzi a zjišťujeme rozdíly. Třeba v tom, jak to dopadlo nebo jaké postavy tam byly nebo nebyly, jaké postavy byly jiné, co se tam dělo. Děti se takhle na pohádku mnohem víc soustředí.

Jezdíte do divadla?

Ano, ale jen jednou ročně. Je to pro rodiče finančně náročné. S tím příběhem ale pracujeme taky, stejně jako když divadlo přijede k nám.

Chodíte s dětmi do knihovny?

Ano, každý rok v březnu tam na jedno odpoledne jdeme. Paní knihovnice dětem vždycky něco přečte a provede je po knihovně.

Jak byste charakterizovala vztahy školky s rodiči?

Podle mě jsou velmi dobré, základem je dobrá komunikace. Rodiče si musí školka vychovat a ukázat jim cestu, jakou by se měli vydat. Je třeba si s nimi sednout a v klidu si promluvit, protože jim často nemusí být jasné to, co učitelce přijde přirozené. Děláme pro rodiče ukázky

práce s dětmi. Když jim totiž ukážete, kam až by měli děti vést, udělají to. Rodiče podle mě chodí do školky se špatnými vzpomínkami z dětství a učitelka by jim měla ukázat, že taková dnešní školka není.

Používáte ve výuce zábavní elektroniku?

Minimálně, je to tak v celé školce. Pokud hrají děti na počítači výukové hry, je to v pořádku, ale i tak s nimi rodiče musí pořád komunikovat.

Jak myslíte, že tato elektronika ovlivňuje děti?

Z mých zkušeností můžu říct, že děti mají problém s pravo-levou orientací a vyhraněností, takže neví, jestli jsou praváci, nebo leváci. Je to proto, že u počítače používají obě ruce. Používají tedy zrovna tu ruku, která je k tužce blíž. Hry na počítači, pokud nejde o hry určené pro předškoláky, děti ovlivňují i jinak. Počítač se jich na nic neptá, takže nic nemusí řešit a mají milion pokusů. V realitě ale mají jenom 1. Proto musíme o všem s dětmi mluvit a vysvětlovat jim, že takhle to ve světě nechodí.

Je podle Vás aktuální RVP PV dostačující?

Pro mě dostačující je, protože mám praxi a z předchozích metodik vím, co mám dělat. Problém je podle mě u mladých učitelek, které neví, co si s RVP počít, v nových metodikách totiž nenajdete, co by mělo zvládnout 3, 4 nebo 5leté dítě. Existují sice Konkretizované výstupy, ale tam není dělení na věkové skupiny ani návaznost. Takže mě vyhovuje, ale začínajícím učitelkám ne.

Rozhovor s respondentkou G

První otázku bych směřovala na práci s knihou. Jak tedy s knihou pracujete, jak často s ní pracujete.

První bod je program Celé Česko čte dětem, do kterého jsme zařazeni, takže čteme dětem každý den před spaním, chodí k nám rodiče a přátelé školy a čtou dětem – hlavně z tatínků

jsou děti na větví. Děti mají v každé třídě knihovničku, takže mají volný přístup ke knihám. Děti si knihy berou i na vycházky, hlavně encyklopedie se zvířaty. Takže kniha je vlastně každodenní součástí programu.

A jak často rodiče chodí dětem číst?

Týden četby je od 1. do 7. června celostátně, ale protože rodiče nemají v tomhle termínu třeba čas, tak k nám přijdou kdykoli chtějí, akorát se musí dopředu nahlásit. Takže buď nám řeknou, že mají svoji knihu, kterou chtějí dětem přečíst, nebo si vezmou knihu ze školky. Jde tam o ten princip toho, že děti jsou hrozně hrdé, když rodiče přijdou, nebo když třeba přijde paní zubařka. Rodiče začali chodit číst tak v lednu, když se děti zadaptovaly.

Půjčují si děti knihy rády?

Ano, půjčují, nemají s tím problém. Tím, jak je ta knihovnička pro ně přístupná, tak s tím vážně problém nemají. Děti si často půjčí knížku, dělají, že čtou, vyprávějí si, čtou panenkám. Děti také rády srovnávají, měli jsme třeba pohádku O dvanácti měsíčkách, kterou jsme si přečetli, zahráli nám ji v divadle, pak jsme měli ještě veršovanou. Děti také často hledají v knihách, aby měly srovnání.

Znají děti klasické české pohádky?

Teď už ano, protože jsme na ně najeli, aby si děti rozšířily obzory. Třeba ta O dvanácti měsíčkách měla obrovský úspěch, měli jsme i tu veršovanou i hranou verzi.

Podle čeho vybíráte ty knížky ke čtení? Máte vypracovaný nějaký plán?

Vybíráme je podle toho, co se zrovna děje. Na Vánoce třeba nějaké vánoční pohádky, někdy si nějaké dítě přinese svou oblíbenou knížku z domova, protože se samozřejmě chtějí předvést, takže si přečteme tu. Kolem zápisu třeba nějakou knížku, která se vztahuje ke škole. Jinak je vybíráme namátkou.

Pracujete nějak dál s těmi texty?

Samozřejmě, je to součástí vzdělávacího programu. Děláme dramatizaci, mluvíme s dětmi o textech, necháváme je vyprávět nebo dovymyslet konec příběhu, charakterizujeme postavy, skládáme obrázky podle děje.

Jaké další aktivity na rozvoj předčtenářských dovedností s dětmi děláte?

Já mám speciálně logopedickou třídu, takže my s tím máme všechno propojené. Děláme hodně aktivity na slovní zásobu, hodně se děti ptám na významy slov. Děláme klasickou dramatizaci i pro rodiče a pro kamarády. Děláme třeba i tvořivou dramatiku, kde si děti procvičují synonyma, antonyma a tak.

Vy jste v logopedické třídě. Spolupracujete ale nějak i s logopedem?

Snažíme se, aby v každé třídě byl aspoň jeden logopedická preventista. Logopedická péče pak probíhá ve dvou fázích, individuálně a se mnou kolektivně. Hlavně se tedy kontrolují děti z ostatních tříd a pak se říká rodičům, zda se mají jejich děti přeradit do mé třídy, nebo zda stačí běžná logopedická péče. Spolupracujeme také s SPC.

Jaká je v této oblasti spolupráce s rodiči?

Nemůžu si stěžovat, jsou skvělí, spolupracují. Výjimky samozřejmě existují. Je to také poznat, jestli s dětmi trénují, nebo ne. Co se týče čtení, do toho úplně nevidím, ale myslím si, že to trošičku pokulhává, že za branami školky je tam mnohem víc té techniky. U některých dětí víme, že čtou, ony nám to řeknou. Myslím si, že je to půl na půl. Děti se raději podívají na moderní pohádky – ty mají totiž spád, akci. Ty klasické jsou pro ně nuda. To samé s hudbou. Všichni to tak chtějí, aby se děti nemusely dlouho soustředit, ale je to samozřejmě špatně. Jsou třeba řízené činnosti.

V čem si myslíte, že mají děti z hlediska předčtenářské gramotnosti problémy?

Řekla bych, že mají malou slovní zásobu, protože se s nimi málo povídá. Ve výslovnosti jsou děti také čím dál horší. Čím dál víc přibývá dětí, které nemluví až do čtyř let, ale ovládají tablet. Málo dětí mluví úměrně svému věku – nemluví ve větách. Naopak mají ale větší

rozhled, jsou šikovnější. Ale základní pracovní návyky jim chybí – třeba kličky, stříhání. Mají třeba obrovský problém s koncovou hláskou ve slově – dělali jsme slovní řetěz. Počáteční hlásku vymyslí, ale tu koncovou jako by neslyšeli. Ta sluchová diferenciacce je zhoršená poslední dobou, třeba i dlouhé a krátké samohlásky, měkčení. Je vidět, že se víc poslouchá, než mluví.

Jezdí k vám divadlo, nebo jezdíte někam vy?

Divadlo jezdí k nám a my jezdíme do divadla také. Většinou k nám jezdí jednou za měsíc a snažíme se minimálně jednou ročně vyjet do divadla. Je to ale finančně náročné, takže to většinou vyjde tak jednou za rok. Byli jsme také na koncertě. Chodíme také do knihovny, také jednou ročně. Je tam i muzeum, takže to spojujeme tu návštěvu.

A jak vypadá ten program, který si pro vás paní knihovnice připraví?

Paní knihovnice si s dětmi povídá o pohádkách, o postavách, dávají si hádanky, promítá jim tam film o krtečkovi, měla i scénku s maňáskem, zahráli se scénku o budce. Měla toho připraveného opravdu hodně. Letos jsme navíc byli všichni, i ti nejmenší. Je tam vždycky prohlídka, jak knihovny, tak muzea.

Pořádáte ještě nějaké akce pro rozvoj gramotnosti?

Asi dva roky zpátky jsme si dělali vlastní knihu, ilustrace. Děláme různé hry na hlásky. Prodáváme zde knihy – děláme tedy prodejní výstavku. Dáváme rodičům také ukázky odborné literatury. Děláme třeba kreslení do krupice, koupili jsme kostky, které děti hodí a podle obrázků, které jim padnou, si vymýšlejí příběhy. Někdy jsou docela vtipné, třeba: Vosa bydlela na hradě a píchla ducha. Je to dobré na fantazii, děti vymýšlejí vlastní věty. Tam také klademe důraz na pravolevou orientaci. Děláme také posloupnost obrázků podle příběhu, kdy mají děti poskládat obrázky tak, jak byl ten příběh, nebo také vymyslet příběh podle obrázku. Máme také nějaké programy a hry na počítači, ale to využíváme poměrně málo.

Co si myslíte o technice v životě dětí?

Technika v životě dětí asi trochu ano, ale myslím si, že jde především o komunikaci. Patří to k životu, ale u těch dětí by se to mělo kombinovat – dívat se klidně na pohádku, ale před spaním číst a povídat si s rodiči. Děti jsou také hodně přehlacené, takže někdy svou pozornost úplně vypnou – spíš bychom je měli brát do lesa a běhat. Spousta dětí hraje jen střílečí hry, nechodí ven, nemají slovní zásobu. Ovlivňuje je to i v chování vůči ostatním. Mají sice třeba dobrý postřeh, akčnost, ale musí u nich někdo být a říct, že tudy cesta nevede, tohle není realita. Ve školce se snažíme o pestrost všech aktivit, aby se děti rozvíjely ve všem.

Jaký máte názor na RVP PV?

Mě vyhovuje, myslím si, že je nastavený dobře.

Rozhovor s respondentkou H nebyl na základě jejího přání nahráván.

Rozhovor s respondentkou CH

První otázka by směřovala na práci s knihou – jak často a jakým způsobem s ní pracujete?

Každý den na lehátku si čteme pohádku a každou středu máme poslech na CD. Takže čtyřikrát týdně čtu dětem pohádku. Pak mají děti možnost prohlížet si knížky v knihovničce. U těch malých jsou to leporela, knížky s říkadly nebo dopravními prostředky a se zvířaty. Každý den jim také knihy připravuju na stolečky, takže si je můžou brát. Dávám jich tam třeba asi tak 5. To dělají celkem často.

A podle jakého kritéria knihy vybíráte? Myslím tedy jak k četbě, tak i ke stolečku.

Knihy vybírám podle týdenního tématu, vždycky aby to bylo provázané. Teď jsme třeba měli téma Doprava, tak tam byly dopravní knížky, děti si vyhledávaly auta, vlaky, semafor.

Takže máte nějaký třídní plán?

Ano, a já do něho ty knihy zařazuju. Je to vždycky teda podle tématu.

Když jim ten příběh přečtete, pracujete s ním nějak dál?

Ano, vždycky když přečtu pohádku, se snažím získat zpětnou vazbu. Dávám dětem jednoduché otázky a ony si musí vzpomenout, co v té pohádce bylo a podle toho mi odpovědět. U tříletých je to těžké, dělám to hlavně kvůli těm pětiletým, které mám ve třídě. Kolikrát se ale chytají spíš ty malé děti než ty starší. Dám jim vždycky třeba 3 otázky.

A pracujete s tím ještě nějak dál? Myslím tím třeba dramatizaci.

Ano, nedramatizujeme teda každou pohádku. Teď jsme měli podle třídního plánu pohádku O slepičce a kohoutkovi, takže tu si pak děti zahrály. Nejdříve teda s loutkami a pak se i děti převlíkají do kostýmů a hrají ji samy. To se jim moc líbí. Na podzim jsme třeba hráli O řepě a tu potom hráli rodičům na besídce.

Pořádáte často nějaké takovéto akce s rodiči? Myslím, co se týče čtenářské pregramotnosti.

Ano, od dubna jsme zapojeni do akce Celé Česko čte dětem, takže od dubna nám každý týden chodí nějaký rodič číst. Pro děti je to něco jiného. Včera nám četl první tatínek, takže z toho byly úplně vykulené. Opravdu, od toho dubna se nám daří tu mít každý týden nějakého rodiče, který dětem čte pohádku.

A když si rodiče přijdou pro dítě do školky, ptají se na to, jak se jejich dítěti ve školce vede?

Někteří ano. Většinou, kdy je problém, tak je oslovuji i já sama. Ještě se mi tedy nestalo, aby mi řekli, že nemám pravdu. Pozastaví se nad tím a nějakým způsobem to pak řeší.

Máte pocit, že je na dětech poznat, že jim rodiče čtou?

Řekla bych, že hodně dětí je na tabletu, na videu a rodiče to nezajímá. Málokterým dětem rodiče čtou. Je to vidět třeba i na tom, že jich hodně málo zná české pohádky, takovou tu klasiku jako je Maková Panenka. Proto já ty pohádky s nimi čtu, aby je děti znaly. Teď třeba čteme Příběhy makového mužíčka a ve středu posloucháme Brumdu a Čmeldu. Opravdu si vybírám české pohádky. I když dobře, také jsme si četli o princezně Gabriele, ale ty komerční pohádky do programu nezařazuju. Děti to stejně znají z televize. Takže čtu klasiku, Pejska a kočičku, Křemílka a Vochomůrku.

Co se týče toho volného výběru knih – potřebují děti Vaši asistenci, nebo si knížky prohlíží bez problému samy?

Poradí si samy, vyberou si, co chtějí, ale většinou si vybírají z těch, které jim připravím na stůl.

V čem si myslíte, že mají dnešní děti z hlediska právě čtenářské pregramotnosti problémy?

Hlavně špatně mluví, opravdu hodně špatně. A když už mluví, řeknou si jen o základní věci, nemají rozvinutou slovní zásobu, neumějí sdělit, co cítí, co si přejí, co potřebují. Prostě neumí komunikovat. Neumí komunikovat s rodiči – když rodiče přijdou, není to o komunikaci, ale: udělej, podej, přines. Takže s rodiči mluví příkazy. Mezi sebou se neumí domluvit, mají jen základní slova a při komunikaci s dětma je potřeba slov víc. Takže mají strašně chudou slovní zásobu, nebo nemluví vůbec. Nedokážou ani dojít ke kamarádovi a říct: půjč mi to. Když máme třeba komunikační kruh, spojíme se za ruce a někdo zůstane stát mimo ten kruh, tak je strašný problém říct: pusťte mě mezi sebe. Teď už se to teda naučily, ale ze začátku to byl problém. Jednoduše, neumí sdělit své myšlenky a přání. Podle mě je to tím, že jim rodiče doma nečtou, možná tak 3 dětem se doma z mojí třídy čte. Kdyby jim pustili aspoň to CD, protože je potřeba, aby se rozvíjela sluchová paměť. A když mají všechno podchycené obrázky, tak se jim nerozvíjí představivost, protože to všechno před sebou vidí.

Jezdí za vámi divadlo?

Ano, jezdí.

A pracujete s příběhem z divadla i dál?

Vždycky, když z divadla přijdeme, tak si řekneme, co se komu v té pohádce líbilo. Zase jsou nuceni mluvit, přemýšlet o tom, co se jim líbilo. To jim dělá problémy. Nejhorší je to na začátku roku, ke konci už je to o něčem jiném. Děti si na to zvyknou.

Přináší si děti své vlastní knížky?

Málo. Asi tak dvakrát ročně. Já si myslím, že jsem kolikrát první člověk, který jim čte pohádku.

Myslíte si, že kdyby se technika v životě dětí trochu omezila, tak že by se to zlepšilo? Myslím i ty problémy, které děti mívají.

Určitě. Je to o tom, že rodiče jsou dnes pohodlní, dají jim tablet nebo počítač, nekomunikují s nimi a mají klid. Což si myslím, že je to špatně. Mám pocit, že spousta lidí své potomky bere tak, že splní svou rozmnožovací povinnost. Ale o tom to přece není. Málokteré dítě teď ve třech letech přijde a domluví se, umí komunikovat i s dětmi, má takový jakž takž přehled o tom, že tohle je Maková Panenka a tohle Křemílek. Málo. Všechno s dětmi musíme dělat od začátku, protože z domova nemají ani základní hygienické návyky.

A spolupracujete třeba s nějakým logopedem?

My tu máme logopedickou třídu, já jsem logopedická preventistka, takže s dětmi dělám různá cvičení, ale jinak si rodiče musí sami dojit na základě doporučení za logopedem.

Vzpomněla byste si ještě na nějaké další aktivity, které s dětmi děláte? Pro rozvoj čtenářské pregramotnosti tedy.

Mě teď už nic nenapadá. Já prostě dětem čtu. Myslím si, že nějaké hry dítěti nepomůžou tak jako čtení knížky. Je to to nejdůležitější a nejjednodušší. Děláme teda identifikaci hlásek. Někam jdeme, něco vidíme, vyteskáme to a oni zkusí poznat první hlásku. A musím říct, že jim to docela jde.

Rozhovor s respondentkou I nebyl na základě jejího přání nahráván.

Rozhovor s respondentkou J nebyl na základě jejího přání nahráván.

Rozhovor s respondentkou K

První otázka by směřovala ke knížce. Jak často se s ní ve školce děti setkávají, jak s ní pracujete.

Každý den čteme pohádku před spaním. Kničky si skoro každý den prohlíží knížky podle daného tématu. Když máme téma Zvířátka, tak vyndáme knížky se zvířátky a děti si je prohlíží. Jedno téma máme vždycky na 14 dní. Kničky k tématu jsou vždycky na stolech a děti si je můžou kdykoliv půjčit a prohlížet si je.

A to téma máte dopředu dané, nebo to záleží na okolnostech? Třeba na výletech.

Ta témata máme vždycky daná na měsíc. Samozřejmě když máme nějaké výlety, třeba do zoo, tak si o tom také povídáme a téma tomu přizpůsobíme tomu, kam jedeme.

Prohlízejí si děti knížky rády, nebo je k tomu musíte vést?

Mají moc rády knížky. Spolupracujeme i s knihovnou. Chodí sem paní knihovnice a představuje dětem knížky. Zapojujeme se do projektu Celé Česko čte dětem každý rok. To rodiče čtou s dětmi doma a vyplňují čtenářské deníky a pak za to dostávají knížku. A my ve školce také čteme pro celou třídu. Chodíme s dětmi i do knihovny na návštěvu.

A jak to setkání probíhá?

My přijdeme, paní knihovnice má připravené židličky. Na začátku se pustí nějaká pohádka na plátně, pak si děti prohlíží knihovnu, aby věděly, kde knihy vůbec jsou, že jsou v regálech,

jak jsou uspořádané. Můžou se tam prostě projít. Pak pro ně má také připravené knížky u stolečku, takže si je tam můžou prohlédnout.

Myslíte si, že jsou děti k tomu vedené? Myslím, jestli jim rodiče čtou.

Ne všem. Řekla bych, že z 20 dětí čte tak půlka. Většinou rodiče přijdou a řeknou, že nemají čas. Že tedy sice čtou, ale ne každý den. Třeba do toho projektu se zapojí také tak půlka rodičů z 50. My jim všem rozdáváme deníky. Oni na to mají dva měsíce. S vypracovaným deníkem přijde tak půlka rodičů. Zbytek se zeptá, jestli je to povinné. My řekneme, že je to samozřejmě na nich. Takže se zúčastňuje tak půlka. Řekla bych, že doma vede spíš tablet a hry na počítači. Ne všechny jsou samozřejmě špatné. My vždycky v pátek odpoledne pouštíme počítač ve školce. Tam máme pexeso, hádanky, prostorovou orientaci a tak. Technika ale děti velmi ovlivňuje, pořád po sobě střílí a opakují ty hry: Zabiju tě! Zastřelím tě! Jsi mrtvý! Takže my zakazujeme do školky nosit hračky-zbraně, takže pistole, nože. Tohle, když přinesou, tak to musí odnést. Odráží se to prostě na jejich chování. Hodně jsou děti na počítači a tabletu. Když v pátek pouštíme počítač, tak některé děti třeba i řeknou, že to nechtějí, protože jsou na něm doma pořád. Myslím tedy, že knížka jim doma chybí.

Ale pracovat s ní umí.

Ano. Znají pravidla, ví, že se knížka nesmí trhat, nesmí se ohýbat rohy. Máme taková 3 pravidla: musí si vždycky umýt ruce, když si jdou ke knížce sednout, nesmí trhat listy, nesmí ohýbat listy a nesmí do nich psát. To se takhle pořád opakuje.

A když jim čtete před tím spaním, tak s tím příběhem ještě nějak pracujete?

Já mám malé děti, takže moc ne. My čteme většinou pohádky, ale zkoušeli jsme i knížku na pokračování. Ty větší děti si třeba pamatují, co jsme četli včera, ale moc ne. Ve velkém oddělení se ale ptáme bezprostředně po přečtení a děti dávají pozor, dokáží příběh dovyprávět, pamatují si jména osob, co měly postavy za úkol.

Jezdí k vám divadlo? Nebo jezdíte někam vy?

Jezdí k nám pravidelně každý měsíc, my vyjíždíme tam jednou ročně. Děti divadlo moc baví.

A s tím příběhem z divadla dál nějak pracujete?

Druhým den v komunitním kroužku si o tom povídáme. Bavíme se o tom, komu se to líbilo, o čem to bylo, jak se ta pohádka jmenovala.

A zkoušíte s nimi dramatizovat nějaké příběhy?

Ano, děláme klasické oblíbené pohádky, třeba O veliké řepě a Boudo, budko. Ty jsou takové nejoblíbenější. Dělali jsme i Mrazíka.

A jak přesně to probíhá?

To s dětmi několikrát tu pohádku čteme, rozebíráme ji a děti ji už znají tak dobře, že pohádku potom dokáží odehrát samy. Máme k tomu i masky, děti se v nich prostřídají. To taky děti baví.

Ještě bych se vrátila k té knihovně. Jak často tam chodíte?

Většinou tak jednou za 2 měsíce. Knihovnice chodí k nám tak třikrát do roka. Třeba přes zimu chodíme častěji, protože je venku nečas, takže ta návštěva je častější.

Co se týče té čtenářské gramotnosti, napadají vás ještě nějaké aktivity? Třeba identifikace hlásek.

My tady spíš vytleskáváme slova na slabiky, hlásky jsou pro naše menší děti moc těžké. Jinak ty větší děti pracují třeba i s písmeny, mají tam magnetickou tabuli s magnety ve tvaru písmenek. Ty šikovnější si dokážou složit své jméno, ve starší třídě tedy. Nebo znají aspoň A nebo D.

Napadá Vás ještě nějaká aktivita k té předčtenářské gramotnosti? Třeba nějaké hry, i třeba deskové nebo jen slovní.

Mě teď už asi nic nenapadá. Teď mě tedy napadá, že s těmi většími dětmi dělám Stop abecedu. Kdy já začnu A, nějaké dítě řekne STOP a já řeknu písmenko. A děti na to pak vymýšlí slovíčka. Nebo děláme, že sedíme v kroužku a já řeknu: Kdo se jmenuje na písmenko D, ať se postaví. Děti přemýšlí a postupně jsou v tom lepší.

A s technikou pracujete tedy jen v ten pátek odpoledne?

Ano, je to už v rámci té volné odpolední činnosti. Máme tam ale třeba zvuky zvířátek, tak když je dětem potřebuju přehrát, tak ho pustím i jindy. Nebo třeba na obrázky, ukazovala jsem jim třeba obrázky z Afriky. Když nemáme knížky, tak ty obrázky hledám na internetu.

Máte pocit, že děti jsou z hlediska čtenářské gramotnosti v něčem horší než dřív?

Děti hodně špatně mluví. My tu dbáme na důslednost, ale doma po něm nic moc nechtějí, takže dítě neví, co si o tom mají myslet. Rodiče také špatně přijímají kritiku na své dítě.

Ptávají se Vás rodiče na dítě? Třeba jak se mu ve školce daří?

Ptávají, ale jsou to rodiče dětí, které to nepotřebují. U kterých řeknete, že to dítě je do školky připravené a není v ničem problém. Jde vidět, že s dítětem doma pracují, že ví, jak se drží tužka nebo štětec. Nejtěžší domluva je tedy s rodiči, kteří mají nižší vzdělání, ale ne nutně. Na některých rodičích je vidět, že měli dítě v pozdějším věku, protože ti také těžce snášejí kritiku. Spousta rodičů je také hodně vytížených. Mám pocit, že mnohdy přijdou domů a chtějí mít klid, tak dítěti dají tablet do ruky a nezajímají se o něj.

Spolupracujete třeba s logopedem?

Dáváme dětem pouze doporučení. Děti si tam s rodiči musí zajít samy. Potom logopedka dává nám cvičení, které s dětmi máme procvičovat.

Co se týče RVP PV, vyhovuje Vám takto, nebo byste na něm něco změnila?

Myslím si, že to takhle vyhovuje. Nic zásadního mě nenapadá.

Rozhovor s respondentkou L

Chtěla bych se zeptat na práci s knihou. Jak často s ní pracujete a jakým způsobem.

Děti si hodně často knížky prohlíží, sedám si k nim a děti popisují, co vidí na obrázku, dávám jim různé otázky, třeba mají něco najít a povídat o tom. Čteme před spaním pohádky. Uděláme si i kroužek ve třídě, kde si čteme. Děti se pak snaží převyprávět, co slyšely. Spíše tedy ty kratší příběhy, protože menší děti tak dlouho nevydrží.

A když si děti prohlížejí ty knížky, musíte je k tomu nějak vést, nebo si je půjčují samy?

Hodně často si tu knížku vezmou samy. Vzniká to často díky dramatizaci, kterou děláme, že pak chodí a hledají tu knížku, prohlíží si ji a podle toho tu dramatizaci zkusí a sehrávají ty pohádky. Často si třeba 3 děti vezmou společně jednu knížku a povídají si o tom. Také vždycky po spaní jsou už zvyklé, že si buď chodí malovat, a nebo právě prohlížet knížku.

Pracujete s tím přečteným příběhem nějak dál?

Před spaním ne, protože nám u toho hodně dětí usne. My si povídáme spíš před tím. Když máme knížku na pokračování, tak si zopakujeme, co jsme četli den předtím a zkusíme, co si kdo pamatuje. Potom už jen čteme a na nic se neptáme. Děti si také mohou normálně do knihovny samy dojít, ale musí si knihu prohlížet u stolečku, aby se nezničila.

Máte pocit, že děti už tolik neznají klasické české pohádky?

Teď zrovna máme téma Pohádky a právě mě překvapilo, že spoustu těch pohádek znají. My hodně pracujeme s Krtečkem, Makovou panenkou. Máme tu staré kazety, které občas dětem pustíme místo čtení. Ty moderní pohádky samozřejmě vedou, ale i ty české si pamatují.

Jak si myslíte, že to mají děti doma? Čtou jim rodiče?

To je individuální. Hodně často slyším, že děti domů přijdou a sednou si k počítači a večer si s nimi rodiče vypráví. Letos ale se do projektu Celé Česko čte dětem moc rodičů nezapojilo, bývalo jich víc. Podle mě je to hlavně tou uspěchanou dobou.

V čem mají podle Vás dnešní děti z hlediska čtenářské gramotnosti problémy?

Děti se nedokáží pořádně vyjádřit, výslovnost mají špatnou, nedokáží se delší dobu soustředit, hodně často odbíhají a nedokáží dokončit činnost. Mívají také hodně vady řeči.

Ještě bych se zeptala k divadlu. Když k vám nějaké přijede, nebo když vy jedete s dětmi do divadla, pracujete nějak dál se zhlédnutým příběhem?

Moc s tím nepracujeme, ale bezprostředně potom se děti ptáme, co v pohádce viděly. Já třeba přijdu a řeknu: Děti, já jsem to neviděla, řeknete mi, o čem to bylo? Tak ony se mi to snaží odvyprávět. Starší to odříkají hezky, ty mladší děti to zatím moc nezvládají. Třeba si i pamatují, o čem to bylo, ale ten příběh dohromady nedají. Máme tady ten komunitní kruh, takže když to porovnam s počátkem roku, tak se v tom ale hodně zlepšily. Předtím se některé děti nechtěly vůbec zapojovat a teď už dokáží dát dohromady aspoň dvě věty.

A napadají Vás ještě nějaké další aktivity, které děláte pro rozvoj předčtenářské gramotnosti? Co třeba počáteční hlásky, slabikování, rytimizace?

Počáteční hlásky děláme také, zařazujeme to až teď ke konci roku. Mají s tím ale problém. Spojujeme to právě s rytimizací, vytleskáváme a pokoušíme se určovat.

A co třeba nějaké básničky, písničky.

Ano, básničky děláme hodně často. Ty opakujeme vždycky před obědem, před svačinou, když musíme někde čekat, tak si opakujeme ty básničky, které jsme se už naučili. Děti si je pamatují, když je opakujeme pravidelně. Když tu básničku delší dobu neříkáme, tak tedy zapomínají.

A dokáží děti vymyslet rým? Děláte s nimi nějaké takové aktivity?

Ze začátku ne, ale teď už jo. Měli jsme na to speciální básničku, že vždy musely doplňovat jedno slovo a teď už se začínají i trefovat a přicházet na to. Chvilí trvalo, než to děti pochopily.

S počítačem pracujete?

S počítačem pracujeme, ale málo. Máme tam nainstalovaný dětský koutek. Je tam pexeso, prostorová orientace. Občas pustíme nějakou písničku, když potřebujeme, ale jinak ne.

Ještě bych se zeptala, podle čeho vybíráte knihy ke čtení. Máte vypracovaný dopředu nějaký plán?

Před spaním vybíráme náhodně. Samozřejmě cíle a plány máme, ale co se týká přímo čtení, tak to dopředu takhle nemáme. Když dítě přinese knížku, tak ji čteme, nebo když náhodou máme knihu k tématu, tak to využijeme, ale ne vždycky. Když dostaneme nějakou novou, tak také.

Stává se často, že by si děti nosily své vlastní knihy do školky?

Moc často ne, většinou tak třikrát za rok.

A stává se Vám často, že by za Vámi rodiče třeba přišli a zeptali se na dítě? Třeba na to, jestli by neměli něco zlepšit?

Málokdy se ptají. Když už je nějaký problém, tak s tím většinou musíme přijít my. Většinou to ale přijmou.

Teď mě ještě napadá, nabízíte rodičům nějakou odbornou literaturu?

Odbornou my nenabízíme.

Slyšela jsem, že chodíte do knihovny a že knihovnice chodí sem. Jak to setkání s paní knihovnicí probíhá v knihovně?

Ted' v rámci toho projektu paní knihovnice četla dětem úryvky z knížek, potom jim dávala otázky na to, co v knížce bylo. Představovala jim deničky, vysvětlovala jim, jak si tam mají zapisovat a jak si mají s maminkou a tatínkem číst. Pak si děti knihovnu prohlédly. Někdy chodíme do knihovny a pustíme si tam film a děti si pak listují v knížkách.

Podnikáte ještě nějaké akce týkající se rozvoje předčtenářské gramotnosti?

Jinak už žádné nepodnikáme.

A spolupracujete s logopedy?

Pokud máme pocit, že by dítě potřebovalo logopeda, tak to doporučíme rodiči, který tam s dítětem zajde. Pak s dětmi procvičujeme podle zadání, které nám logoped dal.

Je podle Vás nastavení RVP PV vyhovující?

Zatím mi to v této podobě vyhovuje. Možná by tam mohlo být, co by dítě alespoň v základech mělo zvládat při nástupu na mateřské školy. Dala bych to ale jako doporučení. Jinak by si to odporovalo s individualizací ve vzdělávání.

Rozhovor s respondentkou M nebyl na základě jejího přání nahráván.

Rozhovor s respondentkou N

Chtěla bych se zeptat na to, jakými způsoby pracujete ve školce s knihou a jak často s ní pracujete.

Mají možnost si sami vytáhnout knížky, máme regál, kde jsou většinou teda leporela nebo nějaké už cennější knížky. Ty si můžou půjčit během dne kdykoli, i při ranních hrách.

Samozřejmě ne při obědě, ale když si hrají, tak mají možnost si ji půjčit kdykoliv. Já ji používám třikrát týdně, jinak jim pohádku pustím.

A to jim tedy čtete pohádky před spaním?

Ano, před spaním. Akorát o prázdninách, nebo když je nás hodně, tak pouštíme pohádku na televizi.

A během dne s knížkou ještě nějak pracujete?

Během dne tak jednou týdně určitě, že si buď čteme, vyprávíme.

Když si děti prohlíží knížky samy, tak spolu o tom diskutují, nebo si ji spíš prohlíží samy?

Já jsem v té malé třídě, takže ty malinké děti si knížky samozřejmě moc nepůjčují, ale ty větší, čtyřleté, tak jako diskutují, asi moc ne.

Když vybíráte knížky ke čtení, máte v tom nějaký systém?

No, my většinou čteme pohádky, když máme nějaké téma, tak dětem ukazuji i encyklopedie. A vybírám z toho, co máme tady nebo doma, přímo systém ale nemám.

Přináší si někdy děti knihu samy?

Máme jeden týden v březnu věnovaný knize. Takže to jim řekneme, ať si přinesou svoji oblíbenou knížku a potom každý den tak dvě, tři knížky, podle toho, kolik jich přinesou, tak si je prohlídíme.

Máte pocit, že se děti s knížkou setkávají i doma?

Jak která rodina. Je fakt, že sem chodí i 2 a půlleté děti, takže třeba pohádku O perníkové chaloupce slyší až tady, protože jim ji doma nikdo nepřečte. Ale přijdou dětičky ve 2 a půl letech a znají všechny české pohádky.

Já se často setkávám s tím, že děti ty klasické české pohádky spíš neznají.

To je pravda. Já teda ty moderní vůbec neznám, třeba Hledá se Nemo, to už je staré. Ale takové ty klasické české pohádky, ty moc neznají. Záleží to právě na vzdělání rodičů trochu, nebo i na tom, jak se jim věnujou, nebo co upřednostňují.

Tím vzděláním myslíte nižší vzdělání, nebo vyšší vzdělání, tím pádem lepší práci a méně času?

No, myslím si, že většinou ti rodiče-vysokoškoláci se dětem věnují trochu víc tady v té oblasti, třeba že víc čtou, ale také to není úplně pravidlem, že se najdou i rodiče vysokoškolsky vzdělaní, kteří radši pustí tu televizi a mají od dětí klid. Ale pak tu máme i sociálně slabší, kteří -tu knížku teda moc děti neznají a nemají k ní moc vztah. Občas nám sem Svojtka nakladatelství dá knihy, děti si můžou nějakou vybrat a rodiče jim ji koupí. Často je ta knížka za chvíli zničená.

Takže třeba ani neumí listovat v knížkách, když přijdou do školky?

Ne, často se k ní neumí chovat, klidně ji počmárají. Snažíme se je tu učit, jak se zachází s tou knížkou. Ze začátku třeba jsme chtěli, aby s tou knížkou byli u stolečku. Tak teď už dovolíme si s ní lehnout na koberec, polštář, prohlížet si, kde chtějí. Fakt na ně ale musíme dohlížet, aby tu knížku nerozškubaly, nebo s ní nedělali něco jiného, třeba s nejezdili autem.

Máte pocit, že si děti půjčují knížky rády samy, nebo je k tomu musíte vést?

Jsou děti, které – mám tu tedy jednu holčičku, tak ta úplně miluje knížky. Ona si třeba přinese z domova encyklopedii a opravdu ví, co kde najde, co na jaké stránce píšou.

Takových dětiček je ale málo. Oni si tu knížku třeba půjčí, chtějí, ale za chvíli je to nebaví, takže to je taky hodně individuální.

A když dětem čtete ty pohádky, pracujete nějak dál s tím textem?

Občas zkouším, co si z toho zapamatovaly, protože se mi zdá, že úplně nedávají pozor, takže se jich občas zeptám. A jo, klademe otázky, hlavně teda na paměť nebo i jiné, třeba: Co si myslíš, že se teď stane?

A děláte třeba i dramatizaci těch pohádek?

Taky máme dramatizaci, taky nějakou jednoduchoučkou. Co jsme hráli naposledy, červenou řepu, ta je oblíbená. Máme vyrobenou takovou řepu jako papírovou ohromnou, tak to se jim zase líbí. Nejvíc teda, když všichni na konci spadnou. Klidně by pohádku o červené řepě hrály každý den.

Chodí vám třeba číst rodiče, nebo se do toho nezapojujete?

My to teda neděláme, nezkoušeli jsme to. Ale vím, že na nějakých školkách to tak funguje, že si je pozvou. U nás ve třídě si to ale nedokážu úplně představit. Určitě by se našli rodiče, kteří by šli, ale troufnu si říct, že hodně rodičům by se do toho nechtělo.

Děláte vlastně i nějaké jiné aktivity na rozvoj té čtenářské gramotnosti?

To spíš v té větší třídě, já u těch malých úplně ne, ale zkoušíme třeba rytmizaci. Že řeknu třeba MAMINKA a děti mi to vytleskají. Nebo nějaké slovo, když se učíme nějakou básničku nebo písničku, tak si to vytleskáme, ten počet slabik, to je vrchol tak třikrát tlesknout.

A napadají Vás ještě nějaké obrázky? Třeba vyprávět příběh podle obrázků.

Jo, občas to bývalo v nějakém dětském časopise, že tam byl rozházený ten příběh a děti mají dějově ty obrázky poskládat. Tak to občas děláme se staršími dětmi.

A setkávají se Vaše děti třeba s písmenky? Ukazujete jim třeba první písmeno v jejich jméně?

Taky, ale zase se staršími dětmi, většinou ve čtyřech letech. Tady u mě se ale stává, že když je chytřejší děťátko, tak chce: Paní učitelko, napište mi moje jméno. Tak já to napíšu a ono to zkusí obtáhnout. Některé zdatnější děti dokáží i přepsat kus textu.

A co třeba dětské časopisy, mají možnost se s nimi ve školce setkat?

Ano, ty tu máme. Pusíka jsme odebírali. Různé, každý rok odebíráme jiný časopis. Takže my si tam materiály, co my chceme, vezmeme – třeba na grafomotorické cviky. Pak jim ty časopisy necháme a oni si z toho třeba vystřihují. Nebo tady máme opravu stará Sluníčka nebo Mateřídoušky, takže když je to chytne, tak chtějí nůžky a vystřihují si a lepí si do svojí vlastní knihy.

Takže si děti vytvářejí i svoje vlastní knížky?

Ano, také mají určité období, kdy si lepí. To si vezmou papíry, lepicí tyčinku, Dají k sobě papíry, přelepí a mají z toho jakoby takovou knihu. Ta má třeba čtyři nebo šest stran. Kam si vylepují ty vystříhané obrázky.

A to dělají sami od sebe, nebo je k tomu spíše vedete vy?

Většinou jsme tu knihu dělali, když jsme měli ten týden o knize, tak že si pak vyrobíme svojí knihu a pak je to nějaký čas drží, že přijdou druhý týden a chtějí si dělat svojí knihu. A pak to zase ustane.

A máte pocit, že se děti doma spíš koukají na televizi, než že by se setkávaly s knížkou nebo i s rodiči mluvily?

To určitě radši, samozřejmě moderní komunikace, takže dřív se nám stávalo, že ve vyšší třídě děti dostaly mobily, tablety. Teď už se ale stává, že i v naší třídě – takže 4leté dítě dostane na Vánoce tablet. Jo, a rodiče si myslí: ty jo, ten je tak šikovný, on umí ovládat

tablet. Ale, místo toho, aby si s ním večer sedli a přečetli mu knížku, tak on se na tom tabletu dívá na pohádku. Takže to hodně.

A co si myslíte, že to ovlivňuje? Mám tím na mysli třeba řečové dovednosti a podobně.

Určitě, čím dál tím víc špatně mluví. My máme 24 dětí, je to ale i věkem, ale ty polovina 4letých dětí by měla chodit na logopedii. Špatně mluví, špatně vyslovují. Myslím, že to je tím, že mají moc podnětů, málo se jim čte i mluví. Ovlivňuje to i jejich chování. To, co vidí v televizi, takže oni už ve třech letech myslí, že je to jako v televizi – když někoho zabijou, tak on obživne. Mlátí se a myslí si, že to nebolí, protože v televizi to nevypadá, že by je to bolelo.

Napadá Vás ještě něco, v čem jsou děti z hlediska předčtenářské gramotnosti podle Vás zhoršené?

Řekla bych, nevím úplně, čím to je, ale jsou hlučné. Nebo potřebuju si s někým 2 minuty promluvit, tak ony vycítí, že já se jim nemůžu úplně věnovat. Oni za ty 2 minuty skoro zboří školku. To dříve nebylo. Děti prostě reagují jinak, jsou jiné, neříkám horší, ale jiné.

A máte pocit, že třeba udrží pozornost kratší dobu?

Ano, také. Je fakt, že v září je udržíme v klidu tak 5 minut. Teď už tak 20 minut max. Jo, sedíme v kroužku a povídáme si, to jakž takž takový klid na konci školního roku je. Pracujeme na tom celých těch 10 měsíců. Nebo i poslech pohádky. Oni na začátku opravdu nevydrží. Za ten rok se je snažím naučit poslouchat, Teď má každý polštář a pohádku vydrží poslouchat do konce.

Když se dívají na ty pohádky v televizi, tak máte pocit, že si pamatují děj?

No, zjistili jsme, že ty klasické pohádky, protože to není akční, tak oni tomu nerozumí a řeknou, že to nechtějí pustit. Třeba Broučci od Karafiáta, to jsou loutky a to nechtějí. Co ale hodně letělo, byl Pat a Mat, to je teda němé, pak ti Tučňáci. Jediná česká klasika, která

vydržela, je Krtek. To je baví. Máme mraky dílo, tam se nemlátí, nekřičí, a to je baví. Ale je to jedna z mála starých pohádek. Třeba ani kocour Mikeš je nebaví.

Máte pocit, že to, jak se pořád dívají na ta obrazová média, tak že to ovlivňuje jejich fantazii?

Ano. Myslím si také, že to je těmi dokonalými hračkami. Dřív bylo prkýnko a děti si dokázaly představit, že je to jednou auto, jednou panenka, ale teď ne. Teď mají dokonalou hračku, autíčko s kufrem a motorem. A ta fantazie se tak ztrácí. Nemusí si totiž nic představovat, protože je tam všechno dokonalé.

A co paměť?

Oni si děti pamatují, ale jen to, co chtějí, většinou jsou to hlouposti. Musí je to prostě zaujmout.

Spolupracujete s logopedem?

To přímo ne, ale doporučíme to a potom s dětmi procvičujeme.

Když to takhle rodičům doporučujete, akceptují to?

Ano, ale někdy taky mají svoje. Řeknou třeba: no, naše starší to taky zvládla, naučila se to sama. Dost mají svojí hlavu, ale většinou to akceptují. Spousta rodičů si ale myslí, že to jejich dítě říká dobře.

Stává se Vám často, že rodiče sami přijdou a ptají se, co by třeba mohli zlepšit?

Jsou rodiče, že se zeptají. Ale řekla bych, že takových je málo. Většinou si na nás třeba stěžují.

Jezdí k vám divadlo? A pracujete nějak dál s tím příběhem?

Jezdí. Máme chlapy, kteří si píšou vlastní pohádky. Jsou i moderní a dětem se to moc líbí. Je to i tím, že mají kytaru, takže u toho zpívají. Některé divadelní spolky si ale nedokáží získat pozornost dětí. Pak se nám ozvali s loutkovým divadlem, tak jsme to vzali. To bylo vidět, že to děti zaujalo, protože to nikdy neviděli. Ty postavičky byly ale dost malinké, ale dobré, říkaly jsme, že by se měly seznámit i s něčím jiným, takže loutkové občas máme také.

A pracujete tedy nějak s tím příběhem dál?

Oni, když je to zaujme, třeba i písnička, tak si to pak zpívají. Povídáme si o tom, velké děti to pak kreslí a takové.

A spolupracujete třeba s knihovnou?

My ji máme tady vedle, takže jednou za rok jdeme do knihovny. Takže malé děti poprvé slyší, že si knížku nemusí jen koupit, že se dá i půjčit. Pak je nabádáme k návštěvě knihovny, takže pár dětí tam s rodiči začne docházet.

A samy že by ty děti znaly knihovnu?

Někdo, kdo má staršího sourozence. Nebo pár rodičů taky chodí, ale je to málo. Vím tedy o jednom.

A jak to v té knihovně probíhá?

Něco jim přečte a povídá, zpočátku s tím tedy paní knihovnice měla trochu problém. Velké děti ale chodí také do většího města do knihovny a tam už je to profesionální.

Chtěla jsem se ještě zeptat na RVP PV. Myslíte si, že tak, jak je teď nastavený, tak že je to v pořádku?

Je tak, že teď máme svobodu, teď to není tak striktně dané. Záleží na nás, co si do toho programu dáme, jak si to uděláme, co s nimi chceme probrat. Takže dost to záleží na

učitelce. Když jsem sem nastoupila, tak se třeba v říjnu musela brát Velká říjnová revoluce a tak. Takže teď, jestli si vyberete téma Moje oblíbená knížka nebo Svět dinosaurů, tak je to každému jedno. Docela mi to tedy vyhovuje.

Rozhovor s respondentkou O nebyl na základě jejího přání nahráván.

Rozhovor s respondentkou P

Nejprve bych se chtěla zeptat, jak často pracujete s knížkou.

Čteme před spaním i během dne, ale mám jen dvou- a tříleté děti, takže se to odvíjí od jejich pozornosti. Sem tam chvíličku při těch ranních hrách třeba prohlížíme, povídáme. U těch ranních her nejvíc a pak před spinkáním každý den.

A máte nějaký systém ve výběru knížek?

Před spinkáním jedeme ty klasické pohádky, ty základní. V průběhu dne samozřejmě co se nám hodí do těch tematických celků, tak podle toho.

A ty tematické celky, ty si definujete dopředu třeba na měsíc? Nebo jak to máte?

Máme zhruba plán, co bychom za rok chtěly projít, a pak si vybíráme ty jednotlivé oddíly třeba podle počasí, nebo ročních období a tak.

A děti, když si ráno prohlížíte ty knížky, prohlížíte si je všichni společně, nebo si můžou sednout i samy?

Jak mají potřebu. Když si chtějí povídat s námi, tak si s nimi sedneme, když si chtějí povídat samy, tak sami. To je na nich.

A stává se vám často, že by si ty knížky třeba prohlížely samy? Jestli jsou na to z domova vůbec zvyklé.

Často, u těch dvouletých často.

Vy jste říkala, že jim čtete ty klasické pohádky. Znají je i z domova, nebo jen od Vás?

Jak kdo, je to rodina od rodiny. Kdo čte, kdo nečte, je to na těch dětech znát. Pár dětí pozná třeba Červenou Karkulku. Je to ale i tím, že jsou to dvouleté dětičky a ta komunikace ještě u nich není taková. Takže třeba ví, ale nejsou schopné to říct.

Dále jsem se chtěla zeptat, jestli jsou děti z hlediska čtenářské gramotnosti zhoršené.

U těch dvouletých je těžké tohle říct, jsou u nich velké rozdíly. Některé komunikují krásně, některé ale ani na mluvené slovo nereagují. Obecně bych ale řekla, že.. Nevím, nejsem schopná to posoudit, ale asi ano, protože spousta dětí v pozdějším věku navštěvuje logopeda. Je to jasně dané dobou, že hodně dětí si sedí u televize a rodiče nemají čas na čtení.

Stává se Vám často, že by rodiče přišli a zeptali se, jak si jejich dítě ve školce vede?

Většinou ne, většinou to řeší kolem 5. roku, před nástupem do školy. Když si ale myslíme, že by dítě mělo chodit na logopedii, tak to doporučíme.

Takže nespolupracujete přímo s logopedem, ale dáte doporučení.

Ano, přesně tak.

A děláte s dětmi nějaké hry na rozvoj předčtenářské gramotnosti? Nebo třeba rytmizaci?

Tu děláme určitě, ale víc moc ne, protože jsou na to ještě malé. V té rytmizaci musím říct, že už jsou děti mnohem lepší, že už se to naučily.

Chtěla jsem se ještě zeptat, když jim čtete ty pohádky, pracujete s tím příběhem pak nějak dál?

Ve starší věkové kategorii určitě, ale u těch dvouletých se můžeme maximálně zeptat na to, kdo v pohádce byl nebo jak vypadal. Tam je to spíš na bázi vizuální, v té práci s tou knížkou. Že jsou schopné popsat barvičky, kdo tam je, zvířátka a tak.

A jezdí k vám divadlo?

Ano, zhruba tak jednou, dvakrát do měsíce. Asi jednou ročně chodíme do divadla my. Dál s tím ale nepracujeme, ony jsou rády, když si odpoledne vzpomenou, co tam bylo za zvířátko.

A spolupracujete s knihovnou?

Určitě, chodíme si půjčovat knížky, chodí tam děti se podívat, jak to funguje, pohrát si tam. Občas knihovna udělá i akci pro děti, nějaké to seznamování. To je i dvakrát ročně. Tady spolupráce funguje, knihovnice jsou šikovné. Já si tam tedy s těmi malinkými netroufnu, protože to by tu knihovnu asi už dohromady nedali. V té nejmenší třídě je to jiné, je to spíš o sebeobsluze a o tom, aby se nic nestalo.

Chtěla bych se ještě zeptat, co si myslíte o RVP PV, jestli Vám takhle vyhovuje, nebo byste třeba něco změnila.

No, teď už se v tom orientujeme a našly jsme si systém. Ale ještě pár let zpátky jsme z toho byly trošku... Je to i o tom, že ta učitelka musí mít v hlavě postupy a nikde to není dané. Dříve byly ty metodiky, kde to bylo jasné, ale dneska to tak není. My to třeba v hlavě máme, ale nevím, jak ty mladší, jestli jsou na tohle připravené. Nikde nemáte zaručené, že to, co by učitelka měla vědět, ví.

Rozhovor s respondentkou Q

První otázka by směřovala k tomu, jak často čtete dětem knížku, jak ji používáte.

Denně, čte se dětem pohádka před spaním, to je denní rituál. Jinak vesměs mají knížky volně dostupné. Mají čtenářský koutek. Ale ten poslech od nás mají před spaním a jenom někdy, když se to týká nějakého tématu.

A podle čeho ty knížky vybíráte? Máte nějaký systém?

Většinou podle tématu. Před spaním se snažíme něco, co není náročné na pochopení. Není to ale přímo podle nějakého systému.

Když si prohlíží ty knížky, musíte je k tomu nějak vést, nebo jsou navyklé a jdou to dělat bez nějakého Vašeho zásahu?

Sami, oni o tom ví. Když máme nějakou činnost, tak je pošleme hledat v encyklopediích. Ale jinak, když chtějí, tak si chodí sami.

A pracujete potom třeba nějak s tím, co jim přečtete?

Ne před spinkáním, ale když se to týká nějakého tématu, třeba Z pohádky do pohádky, tak určitě. Podle obrázků vypráví příběh, my jim to přečteme, oni převypravují, snaží se rozpoznat dobro a zlo.

Máte pocit, že z hlediska té gramotnosti jsou děti v něčem horší?

To rozhodně, zhoršují se, třeba ve výslovnosti hodně. Vady řeči a tak.

Myslíte, že je to třeba častým používáním elektroniky?

Tak já nevím, tím, že my tu počítač vůbec nevedeme, tak je to jen tím, co se děje doma. A to já nedokážu určit, jak moc je to ovlivňuje. Počítač má ale doma určitě každý, takže nejspíš ano.

Myslíte si, že děti znají klasické české pohádky, nebo spíš ty moderní?

Podle mě děti spíš zaujme nějaká animovaná pohádka víc než nějaká hraná. Že ten děj je pro ně náročný na pochopení. To si myslím já. V tomhle věku tedy. Takže spíš to animované, že je to hodně barevné a tak.

Mohla byste jmenovat nějaké aktivity, které děláte, které pomáhají rozvíjet předčtenářskou gramotnost?

Já nevím, to se všechno tak na sebe nabaluje a prolíná se to. Třeba i kresba. Děláme to sestavování příběhu.

A děláte třeba vytváření vlastních knížek?

Ne, to ne. Dělali jsme ale herbáře teď. Že si tam vlepovaly květiny. Ale vlastní knížky ne. Myslíte, že by si tam vlepovaly vlastní obrázky a kreslily? To ne. To jsme nedělali.

Chodí vám třeba do školky číst rodiče?

Ne. Ale navštívili jsme s dětmi knihovnu, máme tam vlastní kartičku a vybrali jsme si knížky, které by děti bavily. Ale jinak k nám nikdo nechodí.

A je to tím, že jste nad tím spíš neuvažovaly, nebo že si myslíte, že by rodiče třeba nepřišli?

Já si to neumím moc představit jako organizačně. Také by tu bylo pár rodičů, kteří by mohlo dorazit. A hlavně u těch dětí je to o tom, že pohádka je odpočinek. Neumím si to představit. Možná by to bylo dobré, ale v tuhle chvíli, když víme, jak ty děti fungují, si myslím, že by to bylo spíš narušení toho režimu. Myslím si, že vůči některým dětem, když víme, že rodiče nemají šanci se sem dostat, tak by to některým dětem bylo podle mě líto, že ta jejich maminka ani jednou nepřijde. To by to kdyžtak chtělo domluvit, aby se opravdu prostrídali všichni.

Stává se Vám často, že rodiče přijdou a zeptají se, co by měli s dětmi třeba dělat, aby se zlepšily?

To se teda stává zřídka.

A když jim doporučíte návštěvu logopedie, akceptují to?

Většinou se tedy zarazí a ptají se proč. Myslím si, že chybu vidíme jen my, protože tady máme porovnání. Rodiče doma slyší jen své vlastní dítě a nemají možnost srovnání, si já myslím teda.

Bylo mi řečeno, že k vám jezdí divadlo. Pracujete ještě nějak s tím příběhem?

Většinou děti převypravují druhé paní učitelce, o čem pohádka byla, nebo se jí snaží namalovat. Ale víc už potom ne. Málokdy je také pohádka k tématu, které máme, takže už to potom dál nerozebíráme.

A co se týče toho dne v knihovně, máte to třeba na dopoledne?

Je to dopolední. Teda, ta knihovna nám byla nabídnuta letos poprvé, takže jsme neměli možnost zatím to využívat nějak často. Ona je pravda, že ta knihovna není zas tak rozlehlá a při počtu dětí ve třídě je to problematické ukočírovat. Ale jak říkám, paní knihovnice nám tam přečetla úryvek z knihy, pak nám tam pustila video Kocoura Modroočka. Děti si to vychutnaly, že si poslechl někoho jiného.

Zdalo se Vám, že některé děti v knihovně byly, nebo tam s vámi byly poprvé?

Tak tady, jak je to menší město, tak mám pocit, že to rodiče využívají častěji. Ale nevím, jak tak chodí s těmi dětmi, nebo jestli je jen vezmou za ruku a vezmou si sobě knížky. Děti o tom nemluví. Knihovnice ale říkala, že tam chodí dvě, tři maminky od nás. Není to nějak markantní.

Jak si myslíte, že to mají děti se čtením doma?

Ony jsou rády, že vytáhneme knížku a čteme. Myslím si, že doma se jim v tomhle moc nevěnují. Je to uspěchaná doba. Je pohodlnější pustit pohádku. Častěji se čte určitě tady.

Vyhovuje Vám RVP PV?

Mně to nevyhovuje. Ale jak to změnit, ten dřívější mi dával větší smysl a souvislost a logiku. Bylo to do sebe zapadající.

Rozhovor s respondentkou R nebyl na základě jejího přání nahráván.

Rozhovor s respondentkou S

Chtěla bych se zeptat na knížku. Jak často ji používáte, čtete.

Čteme každý den, už i na pokračování, třeba Pohádkového dědečka nebo Honzíkovu cestu. Nebo jim pouštím takové ty klasické pohádky od klasických herců namluvené na kazetě. To namluvil třeba Brodský, samé ty neznámější. Jinak ale klasiku moc neznají.

Podle jakého kritéria ty knížky vybíráte?

To záleží na tématu, které zrovna máme.

A líbí se tyhle nahrané pohádky dětem?

Ano, líbí.

Mají děti možnost se během dne podívat do knížek samy? Nebo máte nějaký třeba čtenářský koutek?

Ano, mají vlastní knihovnu, takže si je můžou kdykoliv půjčit. Můžou si je půjčit samy.

A berou si je často?

Ano, hrají si na školu. Mají takový koutek, tam mají tabuli, tam si píšou a prohlíží. Jeden říká, co to je a...

Nosí si třeba do školky vlastní knihy?

Velmi málo.

Vy jim čtete tedy před spaním a někdy během dne také?

No, když mám nějaké téma, třeba o dopravě, a když vím, kde mám hledat nějaký ten příběh, tak ho najdu a přečtu jim ho. Nebo třeba máme Krtek a příroda takovou knížku. Tam jsou krátké příběhy, tak já třeba v pondělí navodím atmosféru a celý týden tím příběhem jdeme. Že se pak třeba i ptám: a pamatujete si, co jsme si četli a kdo tam byl? I třeba před spaním: příští den budeme číst to a to. A další den se zeptám: co máme číst? Dvě, tři děti si to teda zapamatují. A pořad to omílám: A kdo tam vystupoval? A jak se jmenoval? Pořád omílám hlavní postavy.

Z hlediska čtenářské gramotnosti, máte pocit, že jsou v něčem dnes děti horší?

V řeči jsou horší. To je určitě způsobené dobou, technikou. Dřív se hodně četlo a povídalo. Teď si všímám čím dál tím víc, že maminka třeba jde s dítětem a ani si nepovídají.

A myslíte, že jim rodiče třeba ani nečtou, že jim spíš pustí televizi?

No, někteří rodiče říkají, že čtou, ale to je malinko. Na jaře jsme měli Povolání, tak jsme šli do knihovny. Odpoledne jsme navodili atmosféru, že: kde jsme byli, že vás tam zvou, že tam máte přijít a půjčit si knížku. Tak tedy někteří rodiče šli a půjčili si ji.

A nějaké další aktivity pro rozvoj čtenářské gramotnosti, které s dětmi děláte, Vás napadají? Třeba rytimizaci, identifikaci hlásek.

To děláme. Jenom teda ty počáteční, ty starší už se to naučily a poznají to. Víc mě asi teď nenapadá. Samozřejmě se učíme písničky, básničky. Určujeme třeba krátké, dlouhé hlásky, drhlem.

A zkoušela jste s dětmi třeba vytvářet verše?

No, to jim nešlo. To je moc těžké, to spíš až ty předškolní děti. Ale zkoušela jsem to. Ale rytmizaci děláme každý týden, zpíváme každý den.

Když máte nějaký příběh, děláte třeba i dramaturgii toho příběhu, který si přečtete?

Ano, měli jsme o Budce. Ta se jim líbila. Stačili si s ní vyhrát celý týden. Střídali se, každý den si měnili masky.

Když k vám přijede divadlo, pracujete dál s tím příběhem, které vám tu zahrají?

Někdy, když máme čas, tak před obědem si o tom povídáme, nebo odpoledne si kreslíme, co se nám nejvíce líbilo. Dál už asi nic.

Říkala jste, že chodíte do knihovny. Chodíte často?

Právě, že jsme byli jednou. Paní knihovnice nám přečetla pohádku, pak nějakou pustila. Děti se mohly projít po knihovně, podívaly se, jak to tam vypadá, vybraly si tam knížku, tu jsme si pak půjčili a přečetli.

Máte pocit, že děti ta užívaná elektronika ovlivňuje?

V chování třeba podle toho, co hrají. Někdy mají ošklivé hry, že to musím zakončit. Nejradši by po sobě stříleli a tak. Špatné je to pro komunikaci, výslovnost.

Používáte ve školce techniku? Kromě tedy těch nahrávek třeba.

Počítač jsme zrušili, takže ne.

Chtěla bych se ještě zeptat na RVP PV. Vyhovuje Vám tak, jak je teď nastavený?

Já nevím. Já byla za komunistické éry, dřív mi to víc vyhovovalo, ale musela jsem si zvyknout. Ono je to vlastně skoro stejné, akorát se to jinak jmenuje. Já si to teda dělám

pořád stejně. Akorát že to není rozdělené na matematické představy, rozumovou výchovu. Je to víc na nás, ale je to moc papírování. Dřív to bylo jednodušší. Bylo to rozumnější. Teď je to rozumová výchova, tělesná výchova. Ale stejně se všechny ty výchovy prolínaly. Ale teď se to prostě jinak jmenuje a moc papírování.